

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

DEZVOLTAREA SECTORULUI ASOCIATIV DE TINERET ÎN REGIUNILE REPUBLICII MOLDOVA: REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Veaceslav BERBECA

Eduard ȚUGUI

Ana INDOITU

Chișinău 2019

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

www.viitorul.org

DEZVOLTAREA SECTORULUI ASOCIATIV DE TINERET ÎN REGIUNILE REPUBLICII MOLDOVA: REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Acest studiu a fost redactat la comanda IDIS „Viitorul” de către experții Veaceslav Berbeca, Eduard Țugui și Ana Indoitu în proiectul „Consolidarea capacităților organizațiilor nonguvernamentale de tineret din regiunile Nord, Centru și Sud” implementat în cadrul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret al MECC. Responsabilitatea pentru conținutul acestei publicații aparține autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorului.

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și proeuropene. IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor în Republica Moldova.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestei publicații trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editat de către IDIS, vă rugăm să contactați IDIS „Viitorul”.

.....

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hâncu 10/1, 2005, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

CUPRINS

Lista abrevierilor	4
Introducere	5
I. CADRUL LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL AL FORMELOR DE ASOCIERE A TINERETULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA	6
I.1. Analiza cadrului instituțional	6
I.2. Cadrul legal în sectorul politicilor de tineret	7
I.3. Forme de asociere a tinerilor	8
II. EVOLUȚIA DEZVOLTĂRII INSTITUȚIONALE A ORGANIZAȚIILOR DE TINERET DIN REPUBLICA MOLDOVA (2013-2018)	13
II.1. Introducere și constatări generale	13
II.2. Metodologia de evaluare a organizațiilor de tineret	15
II.3. Rezultatele evaluării pe indicatori a organizațiilor de tineret	16
II.3.a Planificarea strategică	16
II.3.b Implementarea strategică	17
II.3.c Viabilitatea financiară	19
II.3.d Advocacy pentru participarea tinerilor	20
II.3.e Buna guvernare	22
III. VOCEA TINERILOR: REZULTATELE SONDAJULUI SOCIOLOGIC REALIZAT DE IDIS „Viitorul” ÎN SEPTEMBRIE 2019	24
III.1. Problemele actuale ale tinerilor din regiunile Republicii Moldova	25
III.2. Percepția asupra cadrului legal și instituțional în domeniul politicilor de tineret	28
III.3. Problemele actuale ale sectorului asociativ de tineret din Republica Moldova	31
Concluzii	35
Recomandări	37

LISTA ABREVIERILOR

APL	–	Autoritate Publică Locală
CNTM	–	Consiliul Național al Tineretului din Moldova
E&M	–	Evaluare și Monitorizare
MECC	–	Ministerul Educației, Științei Culturii și Cercetării
MTS	–	Ministerul Tineretului și Sportului
ROF	–	Regulament de organizare și funcționare
ONG	–	Organizație neguvernamentală
OSC	–	Organizație a Societății Civile
PMEP	–	Performance, Monitoring and Evaluation Project
PR	–	Public relations
RD	–	Regiunea de dezvoltare
UNICEF	–	United Nations Children's Fund
RNCLTM	–	Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova

INTRODUCERE

Tinerii din Republica Moldova reprezintă o forță imensă în procesul de democratizare și europenizare a țării. În ultima perioadă așa s-a întâmplat că vocea civică a tinerilor a fost slab exprimată în cadrul alegerilor din Republica Moldova și care reprezintă un element esențial al procesului de exercitare a drepturilor fundamentale ale omului și mai ales a drepturilor civile și politice. Probabil enervați de politică și de starea actuală a lucrurilor din țară, la ultimele 3 scrutine - la cele prezidențiale din 2016, precum și la alegerile parlamentare și la cele locale din 2019, majoritatea tinerilor cu drept de vot au refuzat să participe. De exemplu, conform statisticii Comisiei Electorale Centrale, mai puțin de 7% dintre tineri cu vârsta între 18 și 25 de ani au participat la tururile unu și doi ale alegerilor locale din 2019 din 20 octombrie și respectiv 3 noiembrie, ceea ce reprezintă un semnal îngrijorător pentru societatea moldovenească.

Evident, ar fi necesară elaborarea unor studii aprofundate cu scopul explicării interesului scăzut al tinerilor față de acest exercițiu democratic. De ce a scăzut semnificația valorilor social-politice și morale printre tineri? Importanța căror altor valori a crescut în schimb? Ce valori ar trebui restaurate și apărute cu dârzenie de societatea noastră?

O altă problemă majoră, în opinia noastră, ține de exodul tinerilor din Republica Moldova. Migrația devine o problemă gravă care încetinește dezvoltarea socio-economică a țării. Experții în domeniu susțin că circa 40 de mii de cetățeni ai Republicii Moldova părăsesc anual țara. Să ne amintim de discursul emoționant al unui absolvent de liceu din 2019 și care a devenit foarte cunoscut pe internet. *„Ceea ce astăzi se numește clasa XII B, peste trei luni, va deveni diasporă. Încă aveți timp să vă faceți amintiri aici, în locul unde timpul nostru se termină astăzi. Suntem tineri cu potențial și știm asta. Suntem siguri că voi puteți fi mai buni decât noi și trebuie să fiți mai buni decât noi, pentru că Vestul cumpără inteligență și plătește bani frumoși pentru ea... Noi suntem generația celor curați, care nu au fost învățați să fure și nu știm ce gust are corupția. Noi credem, noi credem că avem o șansă. O șansă care vine o dată la o generație. Și dacă o pierdem, tocmai copiii noștri o vor avea...”*

O voce care, credem noi, trebuie auzită și de factorii de decizie. Un mesaj care exprimă durere și mult adevăr în raport cu situația social-politică din țară. Soluții miraculoase pentru rezolvarea problemelor formulate mai sus nu pot fi găsite imediat. Dar credem că este posibil să contribuim la ameliorarea situației descrise mai sus.

În țările cu democrație avansată, în scopul cultivării spiritului civic și a atitudinii pro-democratice în rândul tinerilor, sunt aplicate tehnici și mecanisme unanim recunoscute așa cum sunt asocierea și constituirea de organizații independente în raport cu puterea politică. Este necesar să urmărim acest exemplar dezvoltării și a cultivarea participării civice. Prin intermediul ONG-urilor în care activează tinerii, pot fi dezvoltate spiritul civic, sociabilitatea și competitivitatea, solidaritatea umană, și acele trăsături morale necesare pentru dezvoltarea comunitară.

În această lucrare, autorii au reușit să identifice tendințele, punctele tari și punctele slabe ale dezvoltării organizațiilor neguvernamentale de tineret din Republica Moldova. Cei interesați de acest subiect vor descoperi în acest studiu abordări și idei interesante în acest sens, laolaltă cu propuneri de modalități de cooperare cu autoritățile locale, precum și soluții pentru problemele cu care se confruntă în prezent ONG-urile de tineret.

Acest studiu este un produs al proiectului „Consolidarea capacităților organizațiilor nonguvernamentale de tineret din regiunile Nord, Centru și Sud” implementat de echipa tânără a IDIS „Viitorul” cu suportul financiar al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și în cooperare cu Consiliul Național al Tineretului din Moldova. Astfel, prin intermediul acestei publicații și a proiectului implementat, IDIS „Viitorul” își aduce contribuția la promovarea viziunilor și a ideilor noi privind dezvoltarea sectorului de tineret și consolidarea capacităților ONG-urilor de tineret și în felul acesta, sperăm, contribuie la democratizarea societății moldovenești și la promovarea parcursului european al Republicii Moldova. În acest sens, echipa tânără IDIS „Viitorul”, Mihai Țurcanu, Ana Znaceni, Aliona Lazarev, împreună cu colegii lor de la CNTM – Roman Banari, Ana Indoitu și Valeriu Drăgălin, grație perseverenței, insistenței și comportamentului motivațional de care au dat dovadă în perioada de implementare a proiectului, au reușit realizarea obiectivelor propuse.

Liubomir CHIRIAC,
Director executiv, IDIS „Viitorul”

I. CADRUL LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL AL FORMELOR DE ASOCIERE A TINERETULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Veaceslav BERBECA
expert, IDIS „Viitorul”

În Republica Moldova tinerii sunt considerați persoanele cu vârsta cuprinsă între 14-35 de ani. Politicile de tineret sunt implementate de mai multe instituții guvernamentale în legătură cu o serie de domenii precum educația, sănătatea, formarea și ocuparea forței de muncă, politica familială și îngrijirea copiilor, timpul liber și cultura, justiția pentru tineret ș.a. Legislația națională definește politicile de tineret drept „*ansamblu de principii, metode și măsuri menite să asigure tinerilor oportunități de participare, de bunăstare, dezvoltare personală și profesională*”.

Politicile de tineret includ educația formală și educația neformală pentru asigurarea incluziunii sociale și economice și dezvoltarea abilităților și aptitudinilor necesare tinerilor pentru a face față provocărilor sociale, economice și politice. Sectorului de tineret i se recunoaște importanța pentru stimularea dezvoltării și asigurării prosperității Republicii Moldova. Astfel, este asigurată valorificarea potențialului maxim al tuturor tinerilor și îmbunătățirea calității vieții lor.

Statul accentuează importanța acestui domeniu, referindu-se la politicile de tineret în cele mai importante documente de politici, cum ar fi *Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”*, unde

este recunoscută importanța tinerilor sub aspectul capitalului uman pe care-l deține Republica Moldova. În mod special, este accentuată atenția asupra legăturii dintre calitatea programelor educaționale și adaptabilitatea tinerilor muncitori în câmpul muncii. Astfel, statul are în vedere o mai bună legătură între sistemul educațional și cerințele pieței muncii pentru creșterea productivității muncii și creșterea ocupării forței de muncă.

Prevederile mai multor acorduri, convenții internaționale au fost luate în considerare la elaborarea Strategiei pentru tineret. Merită de menționat și dispozițiile articolului 125 din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană prin care este asigurată consolidarea cooperării în domeniul politicii pentru tineret și educația profesională pentru tineri și lucrătorii tineri și care facilitează participarea activă a tinerilor în societate. În acest document este menționată mobilitatea lucrătorilor tineri și a tinerilor ca mijloc de promovare a dialogului intercultural și acumulării de cunoștințe, abilități și competențe în afara sistemului de învățământ formal, inclusiv prin voluntariat și promovarea cooperării între organizațiile de tineret în sprijinul societății civile.

I.1. Analiza cadrului instituțional

Politica pentru tineret este un domeniu intersectorial și, respectiv, solicită cooperarea mai multor instituții ale statului pentru dezvoltarea și implementarea activităților pentru tineri. Abordarea intersectorială este prevăzută în toate documentele strategice adoptate în domeniul tineretului, fiind evidențiată în strategia de dezvoltare a tineretului 2020 ca fiind necesară pentru dezvoltarea și consolidarea sectorului de tineret.

Comisia pentru cultură, știință, educație, tineret, sport a Parlamentului exercită funcția de monitorizare și evaluare a punerii în aplicare a legislației naționale cu privire la politica pentru tineret. Are competențe de adoptare, modificare și completare a legislației în domeniul tineretului la nivel național.

Comisia guvernamentală pentru politicile tineretului trebuie să asigure procesul de cooperare interministerială. Obiectivul Comisiei este de a dezvolta politica de tineret și de a îmbunătăți cooperarea între instituțiile statului, societatea civilă prin formularea de priorități, cercetarea soluțiilor și promovarea subiectelor referitoare la politica de tineret în Moldova la nivelul Guvernului. Comisia guvernamentală pentru politicile de tineret este compusă din reprezentanți ai societății civile și ministere cu competențe în domeniul tineretului. Ședințele Comisiei au loc la fiecare 6 luni sau, dacă este cazul, în ședințe extraordinare. Deciziile Comisiei au caracter de recomandare pentru autoritățile publice centrale, iar inițiativa discuțiilor / a deciziilor o pot avea membrii Comisiei (ministerele, ONG-urile pentru tineret). Problema este că această Comisie, practic, nu se întrunește, ceea ce afectează procesul de elaborare și implementare a politicilor în domeniul tineretului. Comisia guvernamentală pentru politici de tineret nu a fost convocată pe parcursul anului 2018 în ședințe pentru a pune în discuție probleme din domeniul politicilor de tineret.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării este cea mai importantă instituție la nivel executiv responsabilă de implementarea politicilor în domeniul tineretului. De asemenea, are mandatul de a furniza programe educaționale și de a crea condiții adecvate pentru dezvoltarea intelectuală și fizică a copiilor și tinerilor și de a susține centrele de creație unde copiii și tinerii capătă abilități artistice. Elaborează și implementează politica națională în domeniul tineretului, determină orientarea strategică și continuă, modernizarea sistemului instituțional în domeniu, creează condiții pentru participarea tinerilor la viața politică, economică, socială și culturală a țării. Ministerul cooperează cu alte ministere, precum și cu organizații ale societății civile în cadrul grupurilor de lucru, a comisiilor, sau în programe și la elaborarea documentelor de po-

litici. MECC cooperează, de asemenea, cu subdiviziunile pentru tineret ale consiliilor raionale sau municipale, în special oferă recomandări privind implementarea politicilor de tineret la nivel local, oferă sprijin metodologic în elaborarea politicilor pentru tineret, prezintă rapoarte de activitate cu privire la unele programe și activități realizate. MECC a luat sub egida sa domeniul tineretului odată cu desființarea Ministerului Tineretului și Sportului în urma reformei administrației publice centrale în 2017. Acest fapt a afectat negativ procesul de elaborare și implementare a politicilor în sfera tineretului din cauza reducerii numărului personalului cu competențe în acest domeniu. De fapt, una din marile probleme cu care s-a confruntat fostul MTS a fost numărul redus de personal și fluxul sporit al cadrelor care activau în această instituție.

Având în vedere caracterul intersectorial al acestui domeniu, un număr mare de instituții au competențe în sectorul politicilor de tineret. Ministerul Economiei și Infrastructurii este responsabil de proiectele și programele care au drept scop să sprijine economic inițiativele tinerilor, precum programele naționale „Start pentru tineri”, PARE 1+1 și „Prima casă”. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale este responsabil pentru promovarea programelor și acțiunilor ce au drept scop supravegherea stării de sănătate a populației și programe de incluziune socială și protecție socială pentru tineri.

MECC nu are în subordonare unități teritoriale regionale în domeniul tineretului. În cadrul administrației publice locale, responsabile de implementarea politicilor de tineret sunt direcțiile de educație. Subdiviziunile pentru tineret ale consiliilor raionale sau municipale oferă sprijin metodologic (și în unele cazuri financiar) primăriilor pentru realizarea activităților de tineret la nivelul comunităților. În același timp, acestea colaborează cu ministerele, în special cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Subdiviziunile respective includ serviciul pentru tineret și sport, o excepție în acest sens fiind municipalitățile Chișinău și Bălți, precum și UTA unde există secții separate pentru tineret. Aceste secții dezvoltă și implementează programe care se adresează intereselor și nevoilor tinerilor și sprijină crearea și dezvoltarea asociați-

ilor locale de tineret. Astfel, centrele de tineret și rețeaua de servicii prietenoase pentru tineri se află în subordinea administrației publice locale sau funcționează ca organizații ale societății civile.

Legea nr. 215 din 29.07.2016 cu privire la tineret stabilește că Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret va fi res-

ponsabilă de acreditarea serviciilor de tineret și să coordoneze și să exercite funcțiile în mai multe domenii conexe sectorului de tineret. Deși proiectul acestei entități a fost elaborat, procesul de adoptare întârzie afectând astfel instituționalizarea relațiilor de colaborare între organele guvernamentale și instituțiile de tineret.

I.2. Cadrul legal în sectorul politicilor de tineret

Legea cu privire la tineret nr. 215 din 29.07.2016 stabilește principiile politicii care se întemeiază pe cooperarea intersectorială, egalitate, informare, participare, transversalitate. Este extinsă categoria persoanelor care cad sub incidența acestei legi, tineretul fiind cuprins între limitele de vârstă de 14 și 35 ani.

Oportunitățile economice, participarea și dezvoltarea multilaterală, modul sănătos de viață, serviciile și programele sociale constituie domeniile de acțiune ale statului în scopul sprijinirii tinerilor. Astfel, statul se angajează să stimuleze activitatea antreprenorială a tinerilor și să acorde asistența necesară pentru a ajuta tinerii să se angajeze în câmpul muncii. Șomajul în rândul tinerilor constituie o problemă descrisă și în *Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”*, și care este vizată de prevederile acestei legi. Implicarea activă a tinerilor în procesul de luare a deciziilor prin dezvoltarea și sprijinirea structurilor de participare și a educației nonformale și informale trebuie să asigure participarea și dezvoltarea multilaterală a tinerilor. Dezvoltarea instituțiilor pentru prestarea serviciilor de tineret constituie un alt element important al Legii cu privire la tineret.

Legea voluntariatului 121 din 18.06.2010 reglementează domeniile care beneficiază de programe de stimulare a voluntariatului, modul și condițiile de participare benevolă a persoanelor fizice la activități de voluntariat în favoarea comunității. Pentru stimularea acțiunilor de voluntariat, legea prevede mai multe măsuri precum certificatul de voluntariat, carnetul de voluntar, contractul de voluntariat și scrisorile de recomandare care confirmă existența activității de voluntariat.

De asemenea, legea prevede acordarea de credite transferabile pentru studenții instituțiilor superioare de învățământ care au efectuat stagii de practică în domeniul de utilitate publică. Astfel, tinerii care au atins vârsta de 16 ani pot încheia contract de voluntariat, iar cei care au împlinit vârsta de 14 ani au nevoie de acordul scris al reprezentantului lor legal pentru a încheia contract de voluntariat. Odată cu adoptarea în 2010 a Legii privind voluntariatul, a fost înregistrată o creștere a nivelului de conștientizare a importanței participării tinerilor și a implicării directe a acestora în rezolvarea problemelor comunității în care locuiesc și ale societății în ansamblu.

Hotărârea Guvernului nr. 1006 din 10.12.2014 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia își propune să consolideze sectorul de tineret și să asigure implicarea tinerilor în viața socială a țării. Strategia stabilește 4 domenii prioritare pentru dezvoltarea sectorului de tineret: participarea tinerilor, serviciile pentru tineri, oportunitățile economice pentru tineri și consolidarea sectorului de tineret. Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 prevede realizarea a 128 de acțiuni în perioada 2015-2020 pentru implementarea priorităților din Strategie cu un buget de 53 505,0 mii lei.

Hotărârea Guvernului nr. 1213 din 27.12.2010 privind aprobarea unor măsuri de susținere a activităților pentru tineret stabilește modul de finanțare a acțiunilor pentru tineret din resurse financiare din bugetul de stat. Anexa nr. 1 al acestui document stabilește condițiile de finanțare și

organizare a activităților, programelor și proiectelor pentru tineret. Instrumentele de finanțare au drept scop să contribuie la implementarea obiectivelor prevăzute în Legea cu privire la tineret și în Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020.

Hotărârea Guvernului nr. 733 din 29.09.2011 cu privire la crearea Comisiei guvernamentale pentru politicile de tineret. Este o instituție care funcționează pe bază de paritate între reprezentanții executivului și cei ai sectorul asociativ neguvernamental de tineret. Ținând cont de faptul că sectorul de tineret este un domeniu

intersectorial, Comisia trebuie să asigure coordonarea politicilor de tineret a instituțiilor statului în acest sector.

Hotărârea Guvernului nr. 158 din 12.03.2012 cu privire la implementarea Legii voluntariatului nr. 121 din 18 iunie 2010 stabilește condițiile pentru desfășurarea activității de voluntariat, inclusiv instrumentele de lucru pentru activitatea de voluntariat.

Hotărârea Guvernului nr. 552 din 07.10.1996 cu privire la instituirea sărbătorii „Ziua Națională a Tineretului” stabilește ziua serbării evenimentului și instituțiile implicate în procesul de organizare.

I.3. Forme de asociere a tinerilor

Formele de asociere ale tinerilor din Republica Moldova au înregistrat o dezvoltare continuă, dar care a oscilat de-a lungul anilor. Implicarea tinerilor în diferite activități viza, în mare parte, activitățile culturale și sportul. La sfârșitul anilor '90, abordarea cu privire la participare s-a schimbat datorită faptului că au apărut mai multe organizații de tineret. A început un proces de dezvoltare a cadrului normativ în domeniu, au apărut modificări cu privire la structurile administrative care lucrau cu tinerii. După reforma teritorial-administrativă în Moldova din 1998, în fiecare primărie (comunitate, sat și municipalitate) a fost creată unitatea de specialist în domeniul tineretului (funcționar public responsabil de activitățile din sectorul de tineret și de sport). O formă inovatoare de participare a tinerilor pilotată la acea vreme, a fost organizarea activităților de stimulare a autoguvernării tinerilor pe parcursul unei zile în cadrul instituțiilor de învățământ și a autorităților publice locale.

În anii 2000, constatăm o evoluție a participării tinerilor în procesul de consultare la nivel local și central, crearea de noi structuri de participare a tineretului, implicarea tinerilor în procesul de luare a deciziilor în acțiuni legate de monitorizarea și evaluarea programelor din cadrul sectorului de tineret. În anii 2000, mai multe organizații de tineret și, în special - centre de tineret, au beneficiat de sprijin

financiar din partea partenerilor de dezvoltare în vederea creării consiliilor locale pentru tineret, a noilor centre de tineret la nivel local și regional, în scopul dezvoltării elementelor de participare a tinerilor în procesul de evaluare a programelor și politicilor în domeniu, al implicării tinerilor în elaborarea strategiilor locale și naționale de tineret¹. După 2010, formele de participare au evaluat și au atras după sine un grad mai înalt de implicare din partea organizațiilor de tineret. Nivelul de cooperare între instituțiile statului și organizațiile de tineret a fost modernizat pentru a include dimensiunea de participare.

În procesul de participare la nivel local, un rol special de catalizator al participării tinerilor l-au avut organizațiile și centrele de tineret. La nivel regional, au fost create consiliile municipale/raionale de tineret, acestea fiind structuri nonformale care promovează participarea și abilitarea tineretului. La nivelul liceelor și învățământului profesional și tehnic au fost create consilii studențești și organisme de auto-guvernare (senate, consilii etc.).

Cadrul legal terțiar creează condițiile pentru implementarea obiectivelor Legii tineretului și ale Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret

¹ Raport privind implementarea Strategiei pentru Tineret (2004-2006): http://pro-science.asm.md/youth/docs/raport_st_tin_04-06.pdf

2020 pe dimensiunea dezvoltării structurilor de asociere a tinerilor.

Evidențiem Ordinul Ministerul Tineretului și Sportului nr. 64/t din 06.04.2017 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Centrului de tineret. Acest document stabilește modul de organizare și funcționare, precum și instituțiile fondatoare și condițiile de finanțare a Centrului de tineret care reprezintă o organizație necomercială cu misiunea de a informa, orienta, consilia și educa tinerii. Autoritățile administrației publice locale de nivelul I sau II, precum și organizațiile necomerciale din țară și din străinătate pot fi fondatori ai Centrului de tineret. Prin Ordinul Ministerului Tineretului și Sportului nr. 65t din 06 aprilie 2017 a fost aprobat Programul de dezvoltare a centrelor de tineret pentru anii 2017 - 2022 care are scopul de consolidare a capacităților instituționale pentru dezvoltarea și extinderea teritorială a serviciilor de tineret. Programul are 3 componente:

- Componenta I: dezvoltarea profesională a resurselor umane din cadrul centrelor de tineret.
- Componenta a II-a: suport pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a centrelor de tineret.
- Componenta a III-a: suport pentru dezvoltarea Programului raional/municipal de granturi pentru finanțarea prin concurs a inițiativelor/proiectelor de tineret ale organizațiilor de tineret și grupurilor de inițiativă ale tinerilor.

În Republica Moldova funcționează 28 de centre de tineret. Centrele de tineret se confruntă cu un deficit de angajați, în mod special, din cauza salariilor mici care demotivează lucrătorii de tineret să activeze o perioadă mai îndelungată în aceste instituții².

Ordinul Ministerul Tineretului și Sportului nr. T/303 din 31 octombrie 2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea

și funcționarea *consiliului local al tinerilor* este un document ce vine să sprijine implicarea tinerilor în procesul decizional la nivel local. După 2009, numărul consiliilor locale de tineret la nivel local (sate, comunități) a scăzut continuu. Tot după 2009, finanțarea donatorilor pentru sectorul tineretului a fost redusă, inclusiv cea destinată dezvoltării și menținerii activității consiliilor locale de tineret. Finanțarea activităților de tineret a fost delegată autorităților publice locale. Sustenabilitatea activității consiliilor de tineret nu a fost asigurată, având în vedere că tinerii instruiți în cadrul consiliilor de tineret nu și-au transmis experiența colegilor din localitate și majoritatea au părăsit localitățile (plecând la studii). Coordonatorii consiliilor locale de tineret nu au fost încadrați în alte programe naționale pentru sprijinirea consiliilor locale de tineret și nu au asigurat durabilitatea acestor structuri de participare. Mai mult, nu a fost posibilă lansarea de către Guvern a unui program național, care ar putea acoperi decalajul financiar format în urma retragerii donatorilor din acest domeniu. Doar în localitățile unde autoritățile publice locale, precum și centrele și organizațiile de tineret au atras programe și proiecte pentru tineri, o parte din consiliile locale de tineret au fost menținute.

Dacă în 2009 existau aproximativ 380 de consilii locale pentru tineret active, organizate după principiul geografic în 20 de rețele regionale, atunci în perioada 2009-2015 s-a produs o scădere considerabilă a numărului acestora și un regres în menținerea și extinderea rețelei consiliilor locale de tineret. În prezent, numărul consiliilor locale de tineret funcționale la nivelul comunității nu depășește 100 de consilii locale de tineret, iar acestea variază după principiile constituirii și funcționării.

Mai multe cauze au dus la scăderea numărului consiliului local al tinerilor, acestea fiind de ordin obiectiv și subiectiv. Întregul proces de coordonare a funcționării, precum și extinderea consiliilor locale de tineret a fost realizat de Centrul Național de Resurse pentru Tineret. Având în vedere că, din 2008, unii dintre donatori (în special UNICEF) au redus considerabil finanțarea pentru programul de sprijin al consiliilor locale de tineret, Centrul Național de Resurse pentru Tineret

2 Evaluarea activității centrelor de tineret din Republica Moldova. <http://cntm.md/ro/publication/evaluarea-activ-it%C4%83%C8%9Bii-centrelor-de-tineret-din-republi-ca-moldova>

nu a avut capacități instituționale și financiare suficiente pentru a coordona întreaga rețea a consiliilor locale de tineret. Acest lucru a dus la faptul că coordonatorii locali ai consiliilor de tineret nu au beneficiat de formare continuă și nu au fost obligați să prezinte rapoarte de activitate la Centrul Național de Resurse pentru Tineret și nu au avut la dispoziție nici resurse financiare necesare pentru organizarea de activități importante pentru tineri, astfel încât activitatea a rămas a fi pe bază de voluntariat. De menționat, de asemenea, este faptul că implicarea și interesul majorității autorităților publice locale față de consiliile de tineret s-a redus. Un aspect important a ținut și de faptul că tinerii din consiliile locale care studiau la licee au plecat peste un an sau doi la facultate și și-au părăsit localitățile, iar în lipsa coordonatorilor locali ai consiliilor de tineret experiența nu a fost transmisă altor colegi din comunitate. În general, toate aceste provocări, precum și lipsa unui nou program din partea Guvernului de susținere a consiliilor locale, au dus la diminuarea numărului acestora.

Ordinul Ministerului Tineretului și Sportului nr. T/276 din 05.06.2015 cu privire la Programul Național de Asistență pentru consolidarea și dezvoltarea *consiliilor raionale/municipale ale tinerilor* acesta având misiunea de a asigura participarea tinerilor în procesele de luare a deciziilor la nivel local. Scopul acestei inițiative este de a acorda sprijin financiar și metodologic pentru consolidarea capacităților de organizare și funcționare ale consiliilor raionale/municipale ale tinerilor în procesele de luare a deciziilor la nivel local și regional. La data de 12 iulie 2016 a fost semnat un Acord de colaborare între Ministerul Tineretului și Sportului și Asociația Obștească Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova (RNCLTM) care prevede drept obiectiv consolidarea instituțională a Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor³. În 2018, conform Raportului privind realizarea Planului de acțiuni pentru anul 2018 al Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020, în

componența RNCLTM intrau 19 consilii raionale/municipale ale tinerilor⁴.

Consiliile municipale de tineret din raioane / municipii sunt formate din consilieri tineri selecți / delegați de Adunarea Generală a Tineretului din raion / municipalitate sau delegați de Consiliile locale pentru tineret. Crearea consiliilor de tineret raionale / municipale reprezintă un program de asistență pentru creșterea participării tinerilor la nivel local, care este implementat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Consiliile de tineret din raioane / municipii sunt o formă de reprezentare, consultare și abilitare a tinerilor pentru a asigura participarea lor la procesul de luare a deciziilor la nivel local, care este recunoscut prin decizia autorităților publice locale. Aceste consilii nu sunt entități juridice, ci structuri non-formale de participare și, prin urmare, nu pot fi membre ale Consiliului Național al Tineretului din Moldova (având în vedere că apartenența este permisă doar organizațiilor de tineret înregistrate).

Adunarea Generală a Tineretului este un for reprezentativ al tinerilor din comunitate. Membrii Adunării Generale a Tineretului sunt tineri din comunitate, care sunt înregistrați în registrul local al tinerilor. Înscrierea în registrul local al tineretului este deschisă și oferă fiecăruia dintre ei dreptul de a alege și de a fi ales. Adunarea Generală a Tineretului este reunită de obicei o dată pe an și, atunci când este necesar, în ședințe extraordinare.

Adunarea generală a tineretului are următoarele atribuții:

- 1) Decide crearea și încetarea activității consiliului local de tineret
- 2) Alegerea membrilor consiliului
- 3) Monitorizarea activității în conformitate cu rapoartele obligatorii prezentate periodic de Consiliu.

În urma implementării Hotărârii Guvernului nr. 733 din 29.09.2011 cu privire la crearea Comisiei guvernamentale pentru politicile de tineret în baza principiului *co-managementului*, au fost create comitete pentru politica de tineret în

3 Acord de colaborare între **Ministerul Tineretului și Sportului** și Asociația Obștească **Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova**. / https://mecc.gov.md/sites/default/files/acord_de_colaborare_mts_si_rncltm.pdf

4 MECC, Raportul privind realizarea Planului de acțiuni pentru anul 2018 al Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020. / https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_sndst_2020_anul_2018.pdf

cinci raioane - Strășeni, Ungheni, Cahul, Ialoveni și Fălești. Acestea și-au dezvoltat propriile reguli și proceduri, pe baza modelului Regulamentului Comisiei guvernamentale pentru politicile de tineret, pentru a încuraja participarea tinerilor și a structurilor de tineret la consultarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea participării tinerilor la nivel local. Aceste comisii de co-management nu fost durabile, deoarece secretariatul acestora a fost dat în gestiunea instituțiilor neguvernamentale care nu au reușit să asigure sustenabilitatea acestor structuri. Conform strategiei de tineret, urmează a fi create structuri de co-management la nivel raional în minimum 50% din autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea. Deocamdată, cadrul normativ privind activitatea acestor instituții nu a fost adoptat.

Aplicarea principiului co-managementului în procesul de participare a tinerilor reprezintă un instrument important de implicare a tinerilor în procesul de luare a deciziilor. Participarea egală (50% / 50%) a reprezentanților autorităților publice locale și ai societății civile în cadrul comisiilor, comitetelor și grupurilor de lucru pentru tineret asigură participarea organizațiilor de tineret la procesul de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor pentru tineret la nivelul local și central.

În această ordine de idei menționăm de asemenea și ordinul Ministerului Sănătății nr. 868 din 31.07.2013 privind organizarea activității Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor. Scopul principal al acestora este ameliorarea stării sănătății adolescenților și tinerilor. Sunt subdiviziuni ale instituțiilor medico-sanitare publice sau private care urmăresc asigurarea sănătății și dezvoltării adolescenților și tinerilor la nivel de comunitate. Activitatea de coordonare și monitorizare este efectuată de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. În total, funcționează 41 de Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Există, de asemenea, un Centru Național de Resurse pentru Tineret la Chișinău și 12 centre de resurse regionale pentru tineret și Centrul republican pentru copii și tineret. Scopul principal al activității lor este de a sprijini tinerii și participarea sectorului neguvernamental de tineret în scopul dezvoltării unei societăți civile durabile în Moldova.

Principalele funcții ale Centrului Național de Resurse pentru Tineret includ furnizarea de activități de logistică, colectare de fonduri, instruire și crearea de rețele de centre regionale de resurse pentru tineret din Moldova.

Unul dintre principalii actori ai societății civile în promovarea politicilor de tineret este Consiliul Național al Tineretului din Moldova, care este o organizație umbrelă ce unește diferite organizații de tineret din Moldova ca for reprezentativ al acestora. Acesta a fost înregistrat în 1999 și cuprinde 46 de organizații de tineret la nivel local și național. CNTM este membru al Forumului European pentru Tineret și, prin urmare, respectă standardele europene în domeniul dezvoltării politicii pentru tineret.

Rețeaua Națională a Prestatorilor de Servicii Prietenoase Tinerilor (49 de prestatori de servicii de tineret pe tot teritoriul țării) este o uniune de asociații obștești și instituții publice care are misiunea de a contribui la îmbunătățirea calității serviciilor prietenoase tinerilor din Republica Moldova, prestate de diverși actori locali, regionali și naționali⁵.

Există, de asemenea, organizații studențești – Senatul Tineretului, Consiliul, Asociația, Liga, Alianța și Parlamentul - doar în 17 universități finanțate în mare parte de stat. Cu toate acestea, majoritatea activităților lor au un caracter mai curînd cultural. Există, de asemenea, și un Parlament al Tineretului.

Republica Moldova a cunoscut mai multe forme de asociere a tinerilor și a asigurat implicarea lor în procesele de analiză a situației, elaborare, monitorizare și evaluare a cadrului politicilor publice. Cu toate acestea, se poate remarca faptul că nu toți tinerii au avut ocazia să fie implicați în procesul de participare, în special fiind vorba de tinerii cu posibilități reduse (social-vulnerabili) și cei din mediul rural. Rata de participare a tinerilor la viața comunității este mai mare în capitală și orașele în care organizațiile societății civile și/sau centrele de tineret sunt active, sau unde sunt implementate anumite proiecte și programe naționale sau internaționale.

5 <http://cntm.md/ro/publication/evaluarea-activitat%C4%83%C8%9Bii-centrelor-de-tineret-din-republica-moldova>

II. EVOLUȚIA DEZVOLTĂRII INSTITUȚIONALE A ORGANIZAȚIILOR DE TINERET DIN REPUBLICA MOLDOVA (2013–2018)

Ana INDOITU

expert, Consiliul Național al Tineretului din Moldova

II.1. Introducere și constatări generale

Contribuțiile imense pe care tinerii le pot aduce dezvoltării societății sunt în mare parte neexploatate. Mulți tineri rămân absenți invitației de a participa la dezvoltarea comunităților lor. Aceasta, din perspectiva unei viziuni mai largi de dezvoltare, afectează puternic dezvoltarea și bunăstarea lor. Una din principalele forme de participare a tinerilor este asocierea în organizații de tineret și reprezentarea intereselor și drepturilor tinerilor într-o formă oficială – în calitate de organizație a societății civile de tip ONG. Structurile asociative de tineret reprezintă formele primare de participare, precum și un veritabil element al democrației participative. În Republica Moldova, asocierea tinerilor în organizații structurate, înregistrate oficial, prezintă tendințe care sunt determinate de cadrul normativ și specificul membrilor asociați.

Organizațiile de tineret prezintă un șir de caracteristici specifice, diferite față de restul organizațiilor neguvernamentale, și anume:

1. Organizațiilor de tineret le sunt specifice procese de schimbare extrem de frecventă a membrilor și a organelor de conducere. Această circulație umană intensă se datorează unor factori precum specificul organizațiilor (ca de exemplu organizațiile studențești), schimbarea locului de trai al tinerilor (cu scopul de a merge la studii, sau datorită găsirii unui loc de muncă etc.), datorită unor factori de gestiune internă. Acest flux de persoane deseori duce la crearea unor goluri în activitate, a unor rupturi și a unei lipse de coerență dintre activitățile pe termen mediu și lung. În asemenea cazuri există riscul dublării eforturilor, a unei involuții sau a stagnerii dezvoltării instituționale a organizației.
2. În același timp, tinerii în mare parte sunt abia la început de carieră având dezavantajul lipsei de experiență în anumite domenii care necesită timp pentru a atinge un anumit grad de dezvoltare. Lipsa de experiență poate determina probleme precum deficiențe în managementul financiar și contabil al organizației, capacitate de absorbție scăzută a finanțărilor, necunoașterea practicilor legale de înregistrare și gestionare a unei asociații obștești, lipsa unui cadru de dezvoltare continuă a membrilor și angajaților asociației etc.
3. Asociațiile obștești de tineret prezintă puternice caracteristici de inovație, flexibilitate și adaptabilitate la realități. Ca indivizi, tinerii sunt veritabile surse și promotori ai practicilor și tehnicilor noi și care adesea pot genera progres, eficiență economică și eficacitate operațională.

Rezultatele evaluării instituționale a organizațiilor de tineret efectuată de către CNTM pe parcursul ultimilor 6 ani arată că asociațiile obștești se confruntă cu un șir de probleme de natură organizațională, dintre care trebuie menționate următoarele:

- O bună parte din organizațiile evaluate nu au o misiune bine definită care să reflecte unicitatea și relevanța organizației.
- Doar 15,8% dintre organizații au stabiliți indicatori numerici în scopul reflectării gradului de implementare a misiunii și obiectivelor organizației.
- Majoritatea organizațiilor de tineret evaluate au nevoie de instruirea personalului în domeniul planificării strategice.
- Doar 10,5% din organizațiile evaluate utilizează un sistem de monitorizare și evaluare a implementării planului strategic, iar celelalte utilizează acest sistem în manieră segmentată, adică doar în cadrul proiectelor.
- Doar 21,1% din totalul organizațiilor evaluate au participat vreodată la ședințele consultative și la ședințele consiliului local, inclusiv prin formularea de recomandări pertinente.
- Majoritatea organizațiilor evaluate nu aplică principiul separării competențelor în cadrul organizației. De foarte multe ori se atestă dublări de roluri și sarcini.
- Nu toate organizațiile dispun de proceduri bine stabilite de recrutare și selecție a membrilor.
- În cazul majorității organizațiilor, structurile interne nu sunt bine formate, membrii Consiliului Administrativ având și statut de membri ai Adunării Generale.
- În 47,4% din organizațiile evaluate, Comisia de Cenzori fie nu activează, sau are un rol nesemnificativ în cadrul organizației.
- Majoritatea organizațiilor depun eforturi susținute în scopul asigurării transparenței în interiorul organizației.
- În cadrul evaluării s-a constatat că cele mai slabe ramuri de activitate ale organizațiilor sunt *relațiile cu publicul și comunicare, advocacy și domeniul de management financiar și durabilitate financiară*. S-a adevărat încă o dată faptul că organizațiile depind în mare parte de sursele de finanțare externă (granturi și proiecte).
- Organizațiile evaluate stau cel mai bine la capitolul practici de *bună guvernare*, fiind înregistrat scorul general de 3,00, însă acest rezultat este departe de nivelul pe care organizațiile de tineret ar trebui să îl atingă.

Majoritatea organizațiilor de tineret și-au exprimat nevoia de suport material, în particular computere, camere de luat vederi, proiectoare etc. În același context, organizațiile de tineret au subliniat necesitatea de asistență tehnică cu care se confruntă la diferite niveluri și la diferite subiecte, precum:

- Planificarea strategică;
- Advocacy;
- Relațiile cu donatorii și partenerii, agențiile ONU;
- Managementul de proiect;
- Comunicare și social media;
- Sustenabilitatea financiară;
- Dezvoltarea de noi abordări și metodologii în lucrul cu tinerii.

Doleanțele organizațiilor de tineret oglindesc necesitățile cu care se confruntă tinerii în diferite domenii, ca exemplu educația, sănătatea, cultura, tehnologiile informaționale etc. Întrucât domeniul tineretului este unul intersectorial, activitatea organizațiilor de tineret își găsește reflectarea într-o gamă largă de domenii și pot avea rolul unui instrument-cheie în consolidarea infrastructurii de tineret.

II.2. Metodologia de evaluare a organizațiilor de tineret

Consiliul Național al Tineretului din Moldova a elaborat o metodologie de evaluare instituțională, care a fost utilizată pe parcursul ultimilor ani în procesul continuu de evaluare instituțională a organizațiilor de tineret active. Metodologia respectivă se bazează pe bunele practici ale Forumului European de Tineret în materie de capacitate instituțională a organizațiilor de tineret. Astfel, metodologia se fundamentează pe cinci piloni care sunt totodată indicatorii principali ai nivelului de organizare și funcționare al unei organizații. Coeficientul atribuit elementului de dezvoltare instituțională este media indicatorilor evaluați.

Tabelul metodologiei de evaluare a organizațiilor de tineret

Nr.	Capacitate organizațională	Descriere
1.	Planificare strategică	Capacitatea organizației de a pune într-un mod realist la punct planuri sau strategii de lungă durată, reieșind din situația reală a tinerilor din localitate (nevoile și interesele acestora). Sunt evaluate următoarele aspecte: Cum își definește organizația misiunea și obiectivele strategice? Dispune organizația de un plan strategic? Este acesta unul realist?
2.	Implementare strategică	Capacitatea organizației de a măsura și a evalua efortul său de lungă durată și de a ține seama în proiectele sale pe termen scurt de obiectivele strategice. Sunt evaluate următoarele aspecte: Este strategia organizației transpusă în planuri anuale de activități? Ce indicatori de performanță utilizează organizația?
3.	Viabilitate financiară	Capacitatea organizației de a identifica și a obține diverse surse de finanțare pentru a implementa cu succes strategiile și planurile sale de lungă durată. Sunt evaluate următoarele aspecte: capacitatea organizației de a genera surse proprii de venit, capacitatea organizației de a atrage surse financiare din sectorul privat sau public, capacitatea organizației de a diversifica și de a spori numărul finanțatorilor.
4	Advocacy pentru participarea tinerilor	Capacitatea organizației de a interacționa atât cu tinerii, cât și cu autoritățile publice în vederea creării de posibilități pentru participarea reală a primilor la luarea deciziilor care-i privesc direct. Sunt evaluate următoarele aspecte: capacitatea organizației de a colabora cu APL, capacitatea organizației de a promova politici/instrumente la nivel local/regional/național în scopul promovării intereselor tinerilor, capacitatea organizației de a mobiliza, crea și dezvolta capacitățile tinerilor.
5	Buna guvernare	Capacitatea organizației de a fi transparentă și etică. Capacitatea instituției de a organiza activitatea boardului astfel încât acesta să aibă un rol activ în planificare, evaluare și colectarea de fonduri.

Utilizând metodologia descrisă mai sus, Consiliul Național al Tineretului a desfășurat consecvent, începând cu anul 2013, o analiză a dezvoltării instituționale a organizațiilor de tineret din țară. Organizațiile evaluate în acest răstimp au fost organizații membre ale Consiliului Național al Tineretului din Moldova, plus alte organizații din nordul și sudul republicii, care și-au manifestat disponibilitatea de a fi supuse unor asemenea evaluări.

Întrucât metodologia presupune asigurarea confidențialității datelor individuale obținute în urma evaluărilor, această secțiune a studiului vor fi reflectate rezultatele medii obținute la nivel de indicator în urma evaluării instituționale anuale a 25 de organizații de tineret. Pentru a avea o vizi-

une mai amplă asupra fiecărui compartiment de dezvoltare instituțională care a fost evaluat, dar și asupra evoluției înregistrate pe parcursul a 6 ani de evaluare instituțională, evaluarea va fi efectuată în termeni comparativi, confruntând **constatările de referință din perioada anilor 2013-2015** cu **evoluțiile observate în urma constatărilor din anul 2018**. Trebuie menționat faptul că metodologia, deși aceeași, a suferit totuși anumite modificări pe parcursul anilor, fapt ce nu a permis suprapunerea tuturor indicatorilor în mod obiectiv, dar conținutul evaluat este relevant fiecărui domeniu în parte. Indicatorii modificați din ultimii ani au fost preluați din instrumentul de dezvoltare organizațională (ODA), implementat de către Centrul de Instruire și Consultanță Organizațională.

II.3. Rezultatele evaluării pe indicatori a organizațiilor de tineret

II.3.a. PLANIFICAREA STRATEGICĂ

Constatări de referință:

Nr.	Indicator	2013 Media pe indicator. Max. 4
1	Instituția și-a definit bine misiunea, scopul și obiectivele organizaționale.	2,00
2	Misiunea și obiectivele strategice ale organizației sunt măsurabile.	1,58
3	Organizația și-a definit planul strategic.	2,03
4	Planul strategic este fundamentat în analize pertinente ale situației tinerilor din comunitate/regiune.	2,32
5	Planul strategic al organizației a fost elaborat într-o manieră participativă.	1,82
6	Nivelul de cunoștințe și expertiză în cadrul organizației în domeniul planificării strategice.	1,80
Media		1,94

- O bună parte dintre organizațiile evaluate nu aveau o misiune bine definită, care să reflecte unicitatea și relevanța organizației.
- Doar 15,8% aveau stabiliți indicatori numerici ce ar reflecta gradul de implementare a misiunii și a obiectivelor organizației.
- 57,9% dintre organizațiile membre evaluate dispuneau de un plan strategic elaborat pe termen mediu și lung.
- Doar 15,8% dintre organizațiile evaluate făceau studii și cercetări cu privire la situația tinerilor atunci când elaborau un plan strategic.
- Majoritatea organizațiilor de tineret evaluate au nevoie de instruirea personalului în domeniul planificării strategice.

Evoluții:

Nr.	Indicator	2018 Media pe indicator. Max. 6
1	Planurile strategice și de implementare sunt elaborate în comun de către conducerea executivă (la cel mai înalt nivel), personalul și părțile interesate relevante (de ex. Membrii Consiliului)	2,90
2	Programele de implementare reflectă planurile/obiectivele strategice	2,70
3	Politicile și procedurile asigură implicarea corespunzătoare a personalului de toate nivelurile în procesul de luare a deciziilor	2,80
Media		2,80

- Cel mai mare scor înregistrat în anul 2018 de organizațiile evaluate pe dimensiunea respectivă este de 3,83 iar cel mai mic este de 1,45.
- 50% din organizațiile evaluate dispun de un Plan de Acțiuni.

II.3.b. IMPLEMENTAREA STRATEGICĂ

Constatări de referință:

Nr.	Indicator	2013 Media pe indicator max. 4
1	Organizația elaborează și adoptă un plan anual de activități de implementare a strategiei sale.	1,97
2	Programele și proiectele organizației reflectă misiunea și obiectivele sale strategice.	2,13

3	Organizația aplică un sistem eficient de monitorizare și evaluare a planului strategic.	1,55
4	Sistemul de E&M este bazat pe trei nivele de rezultate: output, outcome, impact.	1,82
5	Existența rapoartelor de performanță pliate pe ciclul strategic al organizației.	1,55
6	Organizația dispune de expertiză și cunoștințe în domeniul implementării strategice.	1,55
7	Nivelul de susținere în cadrul organizației a procesului de consolidare strategică.	2,16
Media		1,82

- 52,6% dintre organizațiile membre evaluate dispun de un plan anual detaliat de activități, care stipulează inclusiv care sunt persoanele responsabile și termenele de implementare.
- Doar 10,5% dintre organizațiile evaluate aplică un sistem de monitorizare și evaluare a implementării planului strategic, iar celelalte utilizează acest sistem doar în cadrul proiectelor.
- Niciuna dintre organizațiile evaluate nu produce rapoarte de performanță în mod periodic și constant.
- 26,3% dintre organizațiile membre evaluate au declarat că membrii organizației dispun de puține cunoștințe în domeniul implementării strategice.

Evoluții:

Nr.	Indicator	2018 Media pe indicator max. 6
1	Organizația are un sistem comprehensiv de Evaluare și Monitorizare (E&M), care include cadrul logic, indicatori bine definiți și sisteme de colectare și analiză a datelor. Sistemul de E&M (se aplică) ca sursă importantă de informare în luarea deciziilor.	2,20
2	Activitățile de monitorizare, evaluare și raportare a OSC se bazează pe cele trei niveluri de rezultate (produs, rezultat, impact)	2,50
3	Organizația elaborează rapoarte adecvate cu privire la programele implementate (anuale, pe proiecte, de evaluare etc.), iar acestea sunt integre, relevante și de înaltă calitate	2,50
Media		2,40

- Doar 22,2% din organizațiile evaluate au un sistem de Evaluare și Monitorizare (E&M) care să conțină indicatori bine definiți și sisteme de colectare și analiză a datelor;
- Doar 18,8% din organizații elaborează rapoarte adecvate cu privire la programele implementate (programe, proiecte și/sau evaluare).

II.3.c. VIABILITATEA FINANCIARĂ

Constatări de referință:

Nr.	Indicator	2013 Media pe indicator max. 4
1	Procesul bugetar este integrat în procesul de planificare anuală și strategică.	1,50
2	Gradul de diversificare a surselor de venit.	1,58
3	Organizația are un plan sau o strategie de colectare de fonduri.	1,18
4	Organizația generează surse proprii de venit.	1,68
5	Organizația a identificat surse locale de venit.	1,37
6	Organizația a identificat surse de venit din mediul privat.	1,39
7	Organizația susține financiar procesul de planificare și implementare strategică.	0,76
Media		1,35

- Doar 26,3% dintre organizațiile evaluate adoptă bugetul odată cu planul strategic, iar celelalte au o bugetare anuală retroactivă, bazată pe fiecare proiect în parte.
- 89,5% dintre organizațiile evaluate dispun de mai mult de două surse de finanțare și doar 15,8% dispun de cel puțin două surse constante de venit.
- Doar 15,8% dintre organizațiile evaluate dispun de strategii de colectare de fonduri pe care le implementează și le actualizează permanent.
- 73,7% dintre organizațiile evaluate generează surse proprii de venit, majoritatea fiind cotizațiile membrilor.
- 68,4% dintre organizațiile evaluate au identificat surse locale de venit.
- 63,2% dintre organizațiile evaluate au identificat surse de venit din mediul privat.
- Doar 21,1% dintre organizațiile evaluate alocă periodic resurse pentru derularea procesului de planificare și implementare strategică.

Evoluții:

Nr.	Indicator	2018 Media pe indicator max. 6
1	OSC are sisteme financiare complete și corespunzătoare, cunoscute și înțelese de echipă și care sunt în mod constant respectate, revizuite și actualizate în dependență de necesitate	2,50

2	Procesul de bugetare este integrat în planificarea strategică și operațională anuală	2,40
3	OSC are abilități în elaborarea și administrarea bugetelor în cadrul tuturor departamentelor/unităților relevante, de ex. în unitatea financiară și echipa managerială	2,50
4	Raportul financiar este revizuit și aprobat de către un organ relevant (comisia fiscală și/sau de către consiliu)	2,70
5	OSC are mai multe surse de venit și lucrează în mod continuu la diversificarea resurselor sale financiare și consolidarea independenței financiare	2,50
6	Are OSC-ul un Plan de Durabilitate Financiară? Alte strategii de îmbunătățire?	2,20
7	OSC are o taxă pentru servicii și/sau alte mecanisme de recuperare a costurilor, acestea fiind încorporate într-o strategie de prestare a serviciilor	2,10
8	OSC efectuează în mod regulat activități de colectare a fondurilor locale sau are acces la alte surse nerestricționate (fonduri non-proiect)	2,20
Media		2,40

- Cel mai mare scor înregistrat de organizațiile evaluate pe dimensiunea respectivă este de 3,65 iar cel mai mic este de 1,23.
- 40,9% din organizațiile evaluate au mai multe surse de venit.
- Majoritatea organizațiilor depind de sursele de finanțare externă.
- Doar 22,7% din organizații au procesul de bugetare integrat în planificarea strategică și operațională anuală.
- Doar 27,2% din organizații dispun de o politică de contabilitate.
- 13,6% au un plan de durabilitate financiară;
- Doar o singură organizație din cele evaluate are un plan/strategie de colectare de fonduri;
- Doar 22,7% din organizații au stabilite taxe pentru serviciile lor, sau mecanisme de recuperare a costurilor.

II.3. d. ADVOCACY PENTRU PARTICIPAREA TINERILOR

Constatări de referință:

Nr.	Indicator	2013 Media pe indicator. Max. 4
1	Organizația are o relație eficientă cu autoritățile publice locale.	2,18
2	Organizația are o relație eficientă cu autoritățile responsabile de politica de tineret la nivel raional/național.	1,39

3	Organizația participă activ în cadrul alianțelor/rețelelor naționale și internaționale.	2,16
4	Capacitatea organizației de a se implica în procesul decizional local.	1,29
5	Capacitatea organizației de a participa în cadrul procesului de politici publice pentru tineri la nivel raional/național.	1,00
6	Existența programelor și a proiectelor de informare și educare a tinerilor.	1,92
7	Existența programelor și a proiectelor de mobilizare a tinerilor.	1,89
Media		1,69

- 57,9% din totalul organizațiilor colaborau cu APL de la proiect la proiect și doar 5,3% conclucrau cu autoritățile în baza unor parteneriate de lungă durată.
- Doar 36,8% din totalul organizațiilor evaluate aveau stabilite niște relații eficiente cu autoritățile responsabile de politica de tineret la nivel raional/național.
- Doar 21,1% din totalul organizațiilor evaluate au participat vreodată la ședințele consultative, iar la ședințele consiliului local au oferit recomandări pertinente.
- Fiind organizații de tineret din sectorul neguvernamental, majoritatea dintre ele desfășurau activități de informare și mobilizare a tinerilor.

Evoluții:

Nr.	Indicator	2018 Media pe indicator. Max. 6
1	Organizația face parte din rețelele, alianțele naționale și internaționale	2,80
2	Organizația are o agendă clară în scopul atingerii obiectivelor de advocacy, dezvoltate în cadrul unui proces bine cunoscut în întreaga organizație. Stabilește această agendă angajamentul la diferite nivele ale organizației (board, personalul etc) în raport cu componenta de advocacy?	2,20
3	Organizația a dezvoltat structuri de luare a deciziilor pentru advocacy cu procese clare, cu delimitarea rolurilor și a responsabilităților.	2,10
4	Organizația caută în mod activ contribuția și participarea constituenților și a părților interesate la implementarea agendei. În dependență de necesitate, agenda este aceeași sau parțial aceeași cu cea a altor părți interesate.	2,40
5	Organizația are o înțelegere bună a mediului politic, a cercului de actori (aliați, oponenți, alte organizații active) și a problemelor relevante.	2,60
6	Organizația are o înțelegere clară a diferitor mijloace de advocacy, precum și a proceselor administrative, legislative și electorale care ar putea afecta eforturile de advocacy.	2,60

7	Organizația monitorizează cu regularitate conjunctura politică și adaptează planificarea în cazul în care este necesar să răspundă la schimbări.	2,40
8	Organizația este capabilă să elaboreze mesaje care vizează diferite tipuri de public și folosește canale adecvate în scopul comunicării eficiente.	2,60
9	Organizația este activă și planifică cu regularitate și urmărește oportunități de creare de parteneriate și are capacitatea de a se alătura la, de a construi și întreține alianțe și rețele naționale și internaționale.	2,70
10	Organizația are contacte/legături/parteneriate cu sectorul privat.	2,70
11	Organizația are contacte/legături/parteneriate cu factorii de decizie la nivel local/național, structuri guvernamentale etc.	3,00
12	Organizația își cunoaște și evaluează permanent capacitățile și resursele sale interne de advocacy (de personal, competențe, cunoștințe etc) și se asigură că atingerii obiectivelor sale de advocacy - inclusiv consolidarea abilităților existente sau dobândirea resurselor necesare, îi sunt dedicate resursele necesare.	2,50
13	Organizația colaborează cu alți parteneri în eforturile sale de advocacy în scopul soluționării problemelor beneficiarilor săi.	2,80
14	Organizația contribuie la dezvoltarea politicilor în domeniul ei activitate (studii de fezabilitate, participarea în grupuri private și publice, consilii etc)	2,70
Media		2,60

- Cel mai mare scor înregistrat de organizațiile evaluate pe indicatorul respectiv este de 3,39, iar cel mai mic este de 1,42.
- Doar 9% din organizațiile evaluate dispun de o Strategie de advocacy.
- 59% din organizații au parteneriate/legături cu sectorul privat.
- Doar 36,3% din organizațiile evaluate au legături sau parteneriate cu factorii de decizie de nivel local/național, sau cu structurile guvernamentale.
- Majoritatea organizațiilor nu fac parte din rețele sau alianțe internaționale de profil.

II.3. e. BUNA GUVERNARE

Constatări de referință:

Nr.	Indicator	Media pe indicator max. 4
1	Organizația are o structură cu responsabilități clar definite dintre board și structura executivă.	1,68
2	Componența boardului este una reprezentativă.	1,39

3	Boardul (consiliul executiv) are un rol activ în dezvoltarea organizației.	2,34
4	Comisia de cenzori are un rol activ în asigurarea transparenței financiare.	1,08
5	Organizația publică regulat rapoarte de activitate și asigură un nivel înalt al transparenței.	1,45
Media		1,59

- Majoritatea organizațiilor evaluate nu aplicau principiul separării competențelor în cadrul organizației. De foarte multe ori existau dublări de roluri și sarcini.
- Nu toate organizațiile dispuneau de proceduri bine stabilite de recrutare și selecție a membrilor.
- Structurile interne nu erau bine formate în majoritatea organizațiilor, membrii Consiliului Administrativ fiind aceiași membri ca și cei ai Adunării Generale.
- În 47,4% dintre organizațiile evaluate, comisia de cenzori nu activa sau avea un rol nesemnificativ în cadrul organizației.
- Majoritatea organizațiilor depuneau eforturi susținute în scopul asigurării transparenței în cadrul organizației.

Evoluții:

Nr.	Indicator	2018 Media pe indicator. Max. 6
1	Are o structură de guvernare democratică, descentralizată cu indicatori clari PMEP, responsabilitățile și rolurile între administrație și executiv fiind împărțite și clar determinate	3,20
2	Consiliul este compus din membri angajați să reprezinte interesele variate ale părților interesate	3,20
3	Consiliul este capabil să îndeplinească rolurile-cheie, cum ar fi elaborarea de politici, colectarea de fonduri, relații cu publicul, lobby și controlul financiar	2,80
4	Organizația are un plan strategic cuprinzător, aliniat misiunii sale și exprimat în obiective clare	2,80
Media		3,00

- Doar 40,90% din organizațiile evaluate au elaborat un plan strategic aliniat la misiunea organizației și exprimat în obiective clare.
- 50% din organizații au formulat o misiune și viziune care să definească unicitatea și relevanța organizației.
- Majoritatea organizațiilor nu dispun de un Regulament de Organizare și Funcționare (ROF) sau nu au stabilit criterii clare de delimitare a atribuțiilor între administrație și executiv.
- Majoritatea organizațiilor evaluate au declarat că au nevoie de instruire a personalului în ce privește aspectul planificării strategice.

III. VOCEA TINERILOR: REZULTATELE SONDAJULUI SOCIOLOGIC REALIZAT DE IDIS „VIITORUL” ÎN SEPTEMBRIE 2019

Eduard ȚUGUI
expert, IDIS „Viitorul”

În vederea identificării problemelor cu care se confruntă tinerii din regiunile Republicii Moldova, implicit a problemelor asociațiilor de tineret active la nivel local, au fost chestionați respondenți din cele trei Regiunile de Dezvoltare ale Republicii Moldova (RD Nord, RD Centru, RD Sud). Chestionarele au fost realizate pe formula „3X3”, respectiv trei subiecte – *problemele actuale ale tinerilor din regiunile Republicii Moldova; perceperea cadrului instituțional și legislativ în domeniul politicilor de tineret; problemele actuale ale sectorului asociativ de tineret din Republica Moldova* fiind distribuite în municipiile Bălți, Ungheni și Cahul cu ocazia unor training-uri pe care IDIS „Viitorul” le-a organizat pentru asociațiile de tineret din cele trei regiuni în intervalul 9-24 septembrie 2019, în cadrul Proiectului „Consolidarea capacităților organizațiilor neguvernamentale din regiunile Nord, Centru și Sud”. Astfel, eșantionul a rezultat în chestionarea a 131 de tineri, pentru a surprinde tendințele generale la nivel regional, dar și particularitățile proprii fiecărei zone ale țării.

Chestionarele au fost completate relativ proporțional pe regiuni, respectiv 46 la Bălți, 43 la Cahul și 42 la Ungheni. Proporționalitatea a fost respectată și în cazul vârstei celor chestionați, cu aproximativ aceeași pondere pentru tinerii cuprinși între vârstele de 15-24 și 25-34 ani, plus 28 de persoane de până la 40 ani.

Disproporția survine la capitolul activității celor chestionați, deoarece au fost selectați în mod special reprezentanții ONG-urilor regionale. Totuși, cea mai mare diferență și care nu a fost pro-

gramată intenționat, este legată de genul respondenților, numărul femeilor fiind de trei ori mai mare decât cel al bărbaților. Putem formula trei ipoteze cu privire la posibilele cauze ale acestei disproporții în cadrul sectorului asociativ de tineret din regiuni: fie mai mulți bărbați emigrează, fie bărbații sunt mai puțin activi civic ori la mijloc este vorba de o combinație a primelor două.

Tabelul. 1 Structura eșantionului

		Nr.
Total:		131
Gen:	Masculin	32
	Feminin	99
Vârsta respondentului:	15-24 ani	46
	25-34 ani	57
	35+ ani	28
Regiune:	Bălți	46
	Ungheni	42
	Cahul	43
Activitatea profesională:	ONG	88
	Alte	43

Limitele metodologice ale chestionarului au fost trasate de dificultatea de a identifica ONG-uri locale active în domeniul tineretului, precum și tineri activi civic în regiunile țării, ceea ce nu a permis respectarea tuturor rigorilor metodologice în selectarea respondenților. Pe de altă parte, în chestionar se regăsesc cele mai active și reprezentative ONG-uri locale.

III.1. Problemele actuale ale tinerilor din regiunile Republicii Moldova

Primul set de chestionare au avut drept scop de a evalua diferitele aspecte din viața tinerilor din cele trei regiuni, implicit principalele probleme cu care se confruntă tinerii din cele trei regiuni. Este accentuată, în acest context, problema emigrării tinerilor, care transpare ca fundamentală în toate regiunile, fiind totodată formulată o întrebare deschisă referitoare la acțiunile ce trebuie întreprinse pentru a opri fenomenul emigrării.

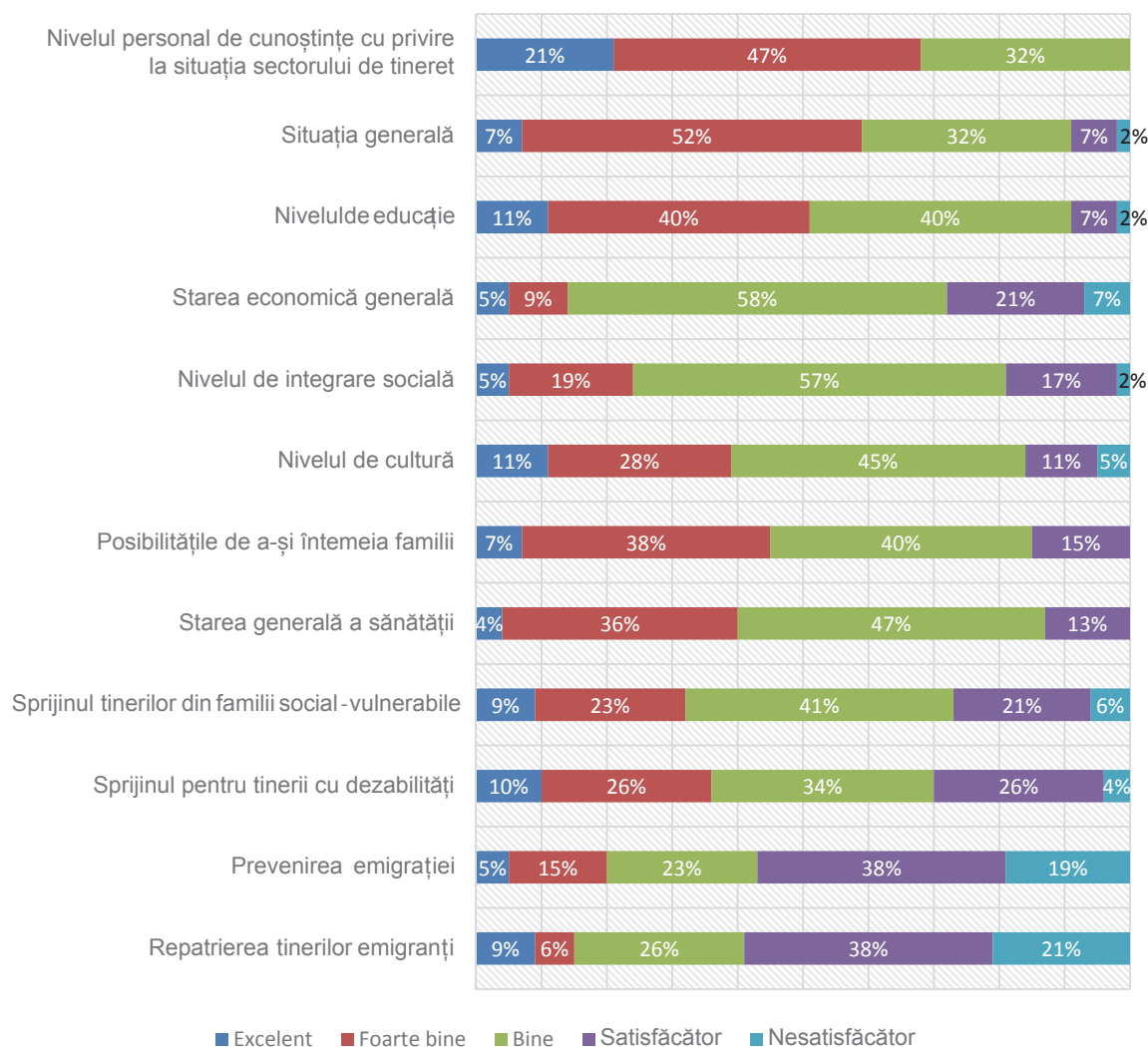
Evaluarea realizată în Figura 1, atestă o situație generală a tinerilor preponderent pozitivă, în majoritatea aspectelor supuse chestionării. Cei mai mulți dintre respondenți au evaluat preponderent cu calificativele „foarte bine” sau „bine”

situația generală, nivelul de educație, starea economică, sănătatea sau nivelul de integrare socială al tinerilor. Nu există variații semnificative între aspectele evaluate, chiar dacă în multe cazuri alternează proporțiile calificativelor „foarte bine” sau „bine”.

Excepție sunt problemele legate de migrație. Astfel, politicile în domeniul prevenirii emigrației și repatrierii tinerilor emigranți sunt apreciate preponderent cu calificativele „satisfăcător” și „nesatisfăcător”, apreciere ce iese în evidență în raport cu calificativele date altor aspecte.

Rezultatele chestionării denotă că nu există diferențe semnificative între cele trei municipii în

Figura 1. Evaluarea aspectelor legate de calitatea vieții tinerilor din regiuni.

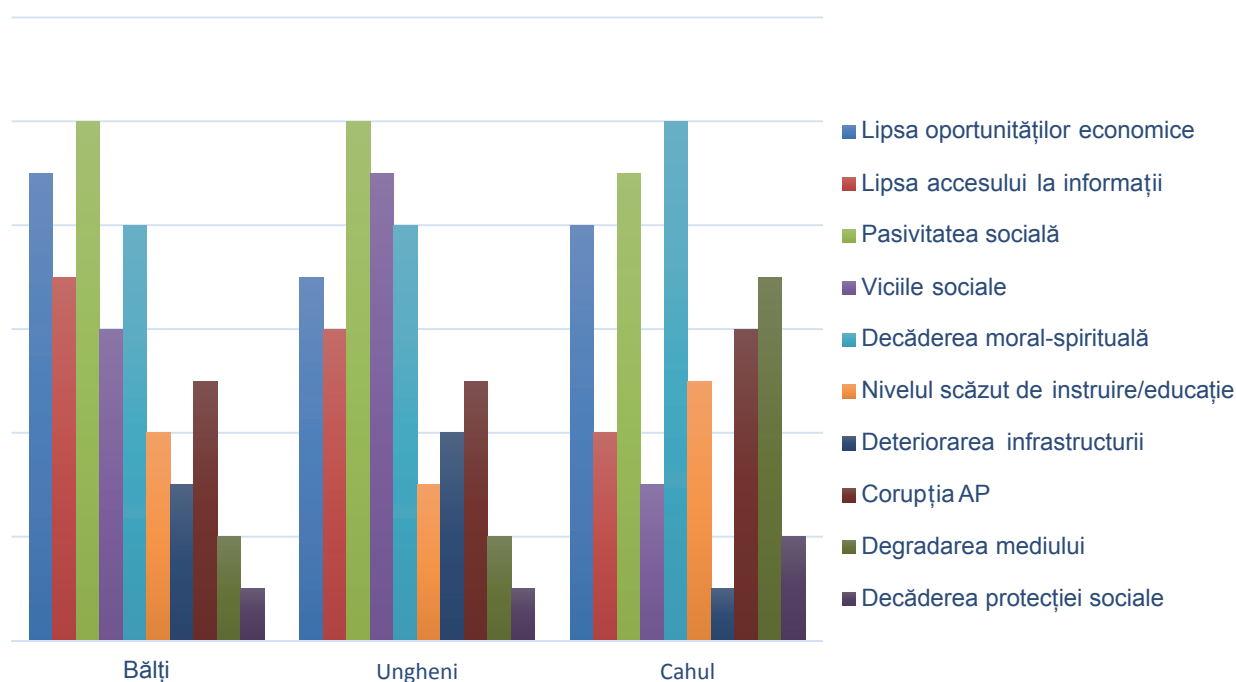

legătură cu evaluarea generală a calității vieții tinerilor. Singurele variații demne de evidențiat, care nu sunt reflectate în Figura 1, sunt cele în ce țin de genul și ocupația respondenților. Astfel, se poate observa ca tendință generală faptul că respondenții de gen feminin sunt mai optimiști, în timp ce reprezentanții ONG-urilor sunt mai critici în comparație cu restul respondenților.

Pe fundalul constatărilor generale, care atestă cele mai îngrijorări în legătură cu fenomenul emigrării, respondenții au fost rugați să realizeze o ierarhie a principalelor probleme cu care se confruntă tinerii din cele trei regiuni. Nu există variații semnificative pe categorii de respondenți. Astfel, primele trei probleme identificate sunt: pasivitatea socială, lipsa oportunităților economice și decăderea moral-spirituală în regiunea de Nord; pasivitatea socială, viciile sociale și decăderea moral-spirituală în Centru; decăderea moral-spirituală, pasivitatea socială și lipsa oportunităților economice la Sud.

Degradarea mediului și decăderea protecției sociale sunt identificate drept cele mai puțin stringente probleme, cu o ușoară deviere în Sud, unde mediul apare la mijlocul clasamentului. Faptul că protecția socială nu este considerată o problemă de către respondenți este mai curând o particularitate a vârstei, vârstă la care protecția socială nu constituie o prioritate. Dar lipsa interesului pentru mediu constituie o particularitate socio-economică specifică lumii a treia, în care securitatea ecologică nu beneficiază de atenția și politicile pe care schimbările climatice globale le solicită.

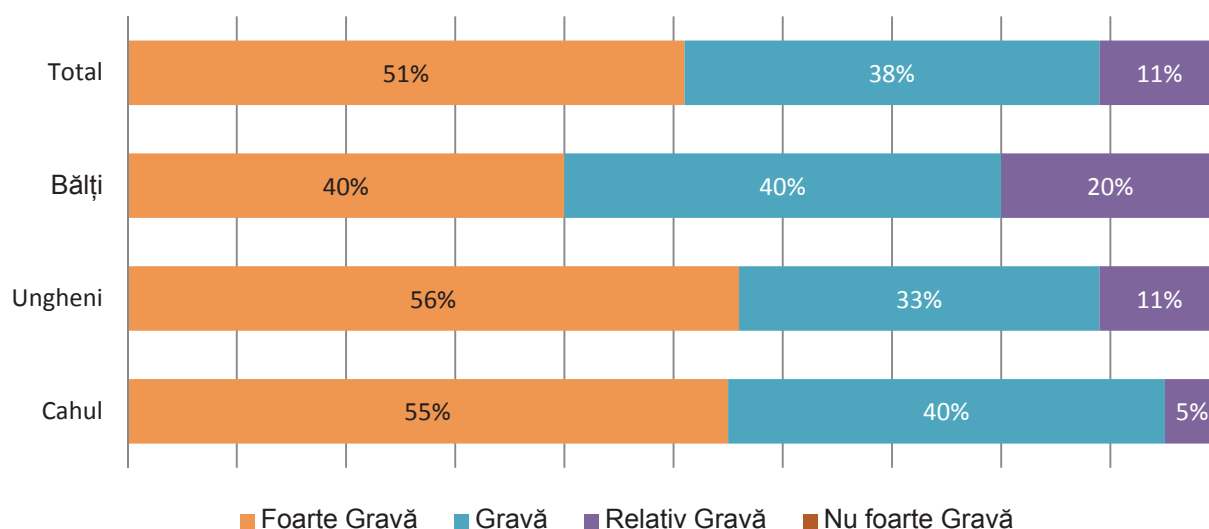
Figura 2. Clasamentul principalelor probleme ale tinerilor.

Majoritatea respondenților au identificat ca foarte grav și grav fenomenul emigrării tinerilor din propriile regiuni, fenomen măsurat într-o întrebare separată. Astfel, per total, ponderea celor care au apreciat ca foarte grav și grav fenomenul emigrării tinerilor este de 89%. Totodată, 11% dintre respondenți au apreciat fenomenul drept relativ grav și nu a fost dat nici un calificativ „nu foarte grav”.

Studiul sociologic constată variații nesemnificative în funcție de municipiu și regiune. Astfel, datele pentru regiunea Centru sunt la nivelul mediei celor trei municipii, iar regiunea Nord pare a fi mai puțin afectată de emigrație, în comparație cu Sudul, unde respondenții s-au declarat cei mai îngrijorați cu privire la emigrația tinerilor.

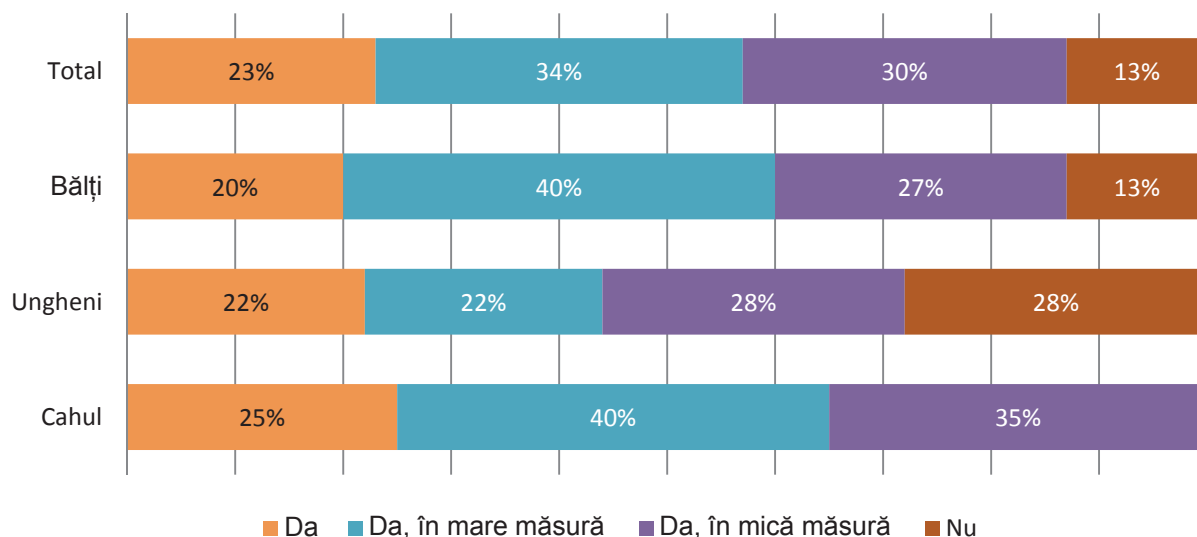
Figura 3. Cât de gravă este problema emigrării tinerilor din regiunea dumneavoastră?

Respondenții sunt îngrijorați de fenomenul emigrării tinerilor din propriile regiuni, însă mulți dintre cei chestionați sunt la fel predispuși să emigreze, și doar 13% au exclus posibilitatea emigrării, în timp ce mai bine de jumătate (57%) sunt decizi sau în mare măsură decizi să o facă.

Pot fi menționate variațiile existente în cele trei municipii, care converg până la un punct cu răspunsurile din Figura 1. Astfel, în Sud sunt cele mai multe îngrijorări legate de emigrare și, în mod firesc, niciunul dintre respondenții din sudul țării nu a exclus posibilitatea plecării din țară. De această dată, Nordul exprimă media celor trei regiuni, în timp ce respondenții din Centru sunt mai puțin predispuși să emigreze.

Figura 4. Luați în calcul posibilitatea emigrării? Dacă da, în ce măsură?

Chiar dacă formulate diferit, tinerii chestionați au așteptări oarecum paternaliste de la autoritățile publice centrale și locale, în vederea atenuării/soluționării problemei emigrației. Totuși, multe sugestii sunt raționale și fezabile. Astfel, la întrebarea deschisă – *Care sunt acțiunile pe care le pot întreprinde autoritățile publice pentru a opri exodul tinerilor din regiunea Dvs.?* – au fost recepționate diverse răspunsuri, ce pot fi clasificate în cinci mari grupe:

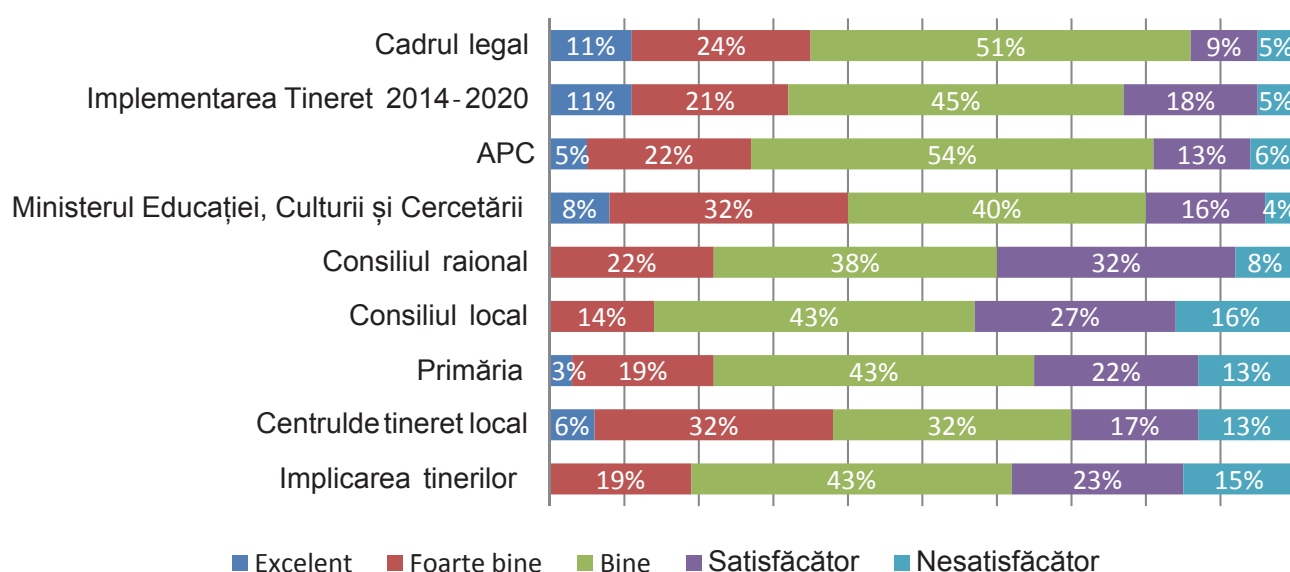
- Educație de calitate, inclusiv cursuri de perfecționare profesională pe întreg parcursul vieții;
- Locuri de muncă bine plătite și/sau îmbunătățirea mediului de afaceri pentru tineri;
- Infrastructură fizică calitativă;
- Infrastructura socială calitativă, inclusiv eradicarea corupției și politici/proiecte pentru tineret fezabile;
- Antrenarea tinerilor în procesul decizional și administrativ.

III.2. Percepția asupra cadrului legal și instituțional în domeniul politicilor de tineret

Odată identificate problemele tinerilor din cele trei municipii/regiuni, următorul set de chestionare au ținut să evalueze politicile pentru tineret ale autorităților centrale și de nivel local. Persoanele intervievate au apreciat în general pozitiv instituțiile, cadrul legal și planificarea strategică în domeniul politicilor de tineret. Poate contrar realităților constatate în sectorul de tineret din cele trei regiuni, politicile sectoriale sunt evaluate destul de optimist. Ponderea respondenților care apreciază cu calificativele „excelent”, „foarte bine” și „bine” constituie 86% în cazul evaluării cadrului legal și, respectiv, 77% în aprecierea implementării Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020.

Activitatea instituțiilor relevante pentru sectorul de tineret este de asemenea apreciată. Spre exemplu 40% dintre respondenți au evaluat cu calificativele „excelent” și „foarte bine” activitatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Demn de menționat este faptul că activitatea și prestația autorităților publice centrale este evaluată mai pozitiv decât cea a autorităților publice locale. Totuși, poate cel mai mult surprinde evaluarea destul de pozitivă dată de către respondenți aspectului implicării tinerilor, pe care 62% dintre cei chestionați au evaluat-o cu calificativele „foarte bine” și „bine”, în contextul în care pasivitatea tinerilor transpare în chestionarele anterioare drept una dintre cele mai grave probleme ale tinerilor din regiuni.

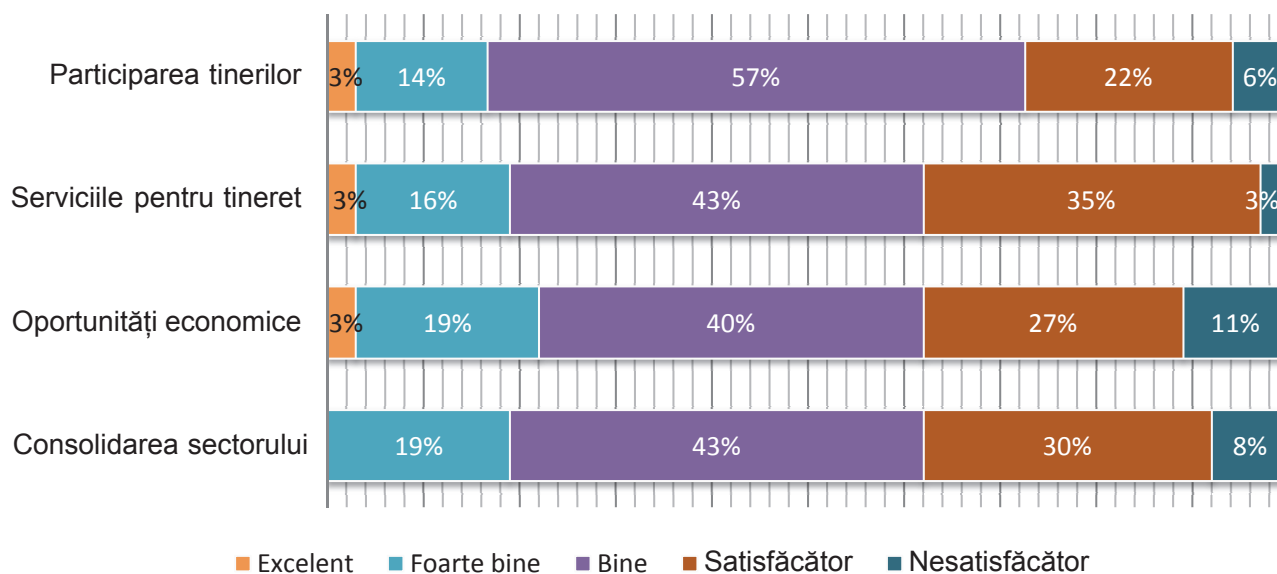
Figura 5. Evaluări următoarele instituții și următoarele aspecte, în raport cu domeniul tineretului.

Nu doar evaluarea implementării Strategiei Tineret 2020 este pozitivă. Prioritățile strategice ale documentului sunt de asemenea apreciate preponderent cu calificativele „foarte bine” și „bine”. Paradoxul constă din nou în faptul că prioritatea cea mai apreciată este prima – Participarea tinerilor, pe care 74% dintre respondenți o evaluează pozitiv. Celelalte trei priorități au același procentaj de 62% de aprecieri pozitive.

Nu există variații semnificative între cele trei regiuni, nici în evaluarea generală a cadrului legal și instituțional în domeniul politicilor de tineret, nici în aprecierea implementării Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și priorităților strategice ale documentului.

Figura 6. Evaluarea implementării Priorităților Strategice ale Strategiei Tineret 2020.

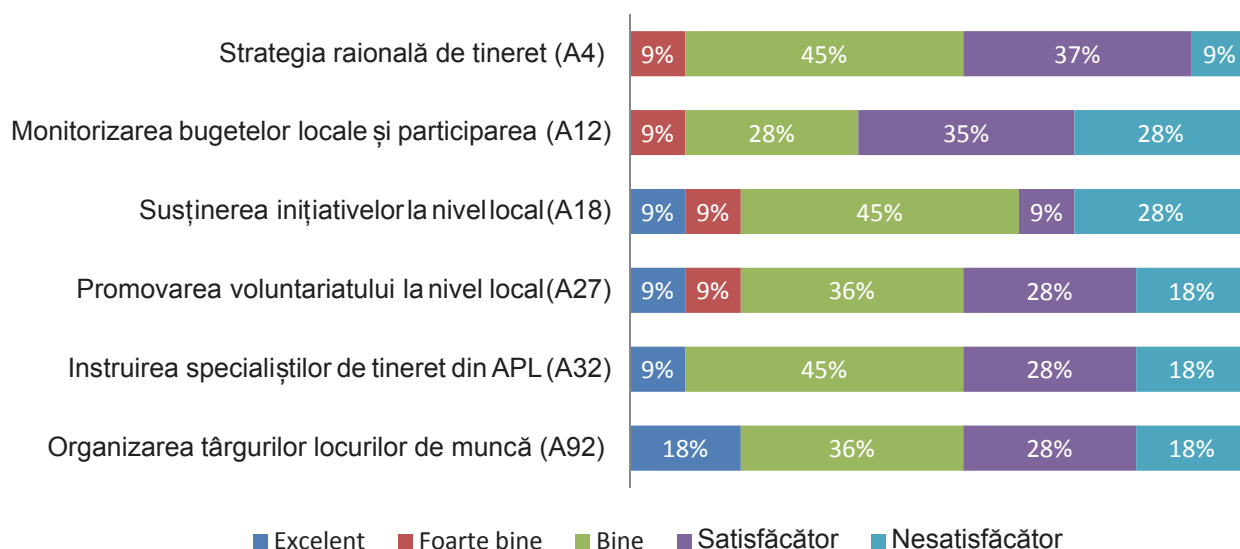

Planurile de acțiuni sunt documente mai tehnice, cu indicatori de rezultat, respectiv evaluarea implementării Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020, din perspectiva tinerilor chestionați, necesită mai multă precizie regională. Totodată, existența mai multor activități relevante doar la nivel local, face relevantă și o comparație inter-regională în evaluarea implementării acestor acțiuni.

Respondenții din Nord au evaluat în general pozitiv executarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Tineret 2020, dar la limită. Astfel, în patru dintre cele șase activități evaluate, ponderea calificativelor „satisfăcător” și „nesatisfăcător” constituie 46%.

Suținerea inițiativelor la nivel local, este acțiunea evaluată cu cele mai multe calificative „excellent”, „foarte bine” și „bine”. Totodată, cea mai slabă apreciere a fost dată monitorizării bugetelor locale și participării asociațiilor de tineret la procesul decizional la nivel local, unde 35% dintre respondenți au acordat calificativul „satisfăcător” și 28% - calificativul „nesatisfăcător”.

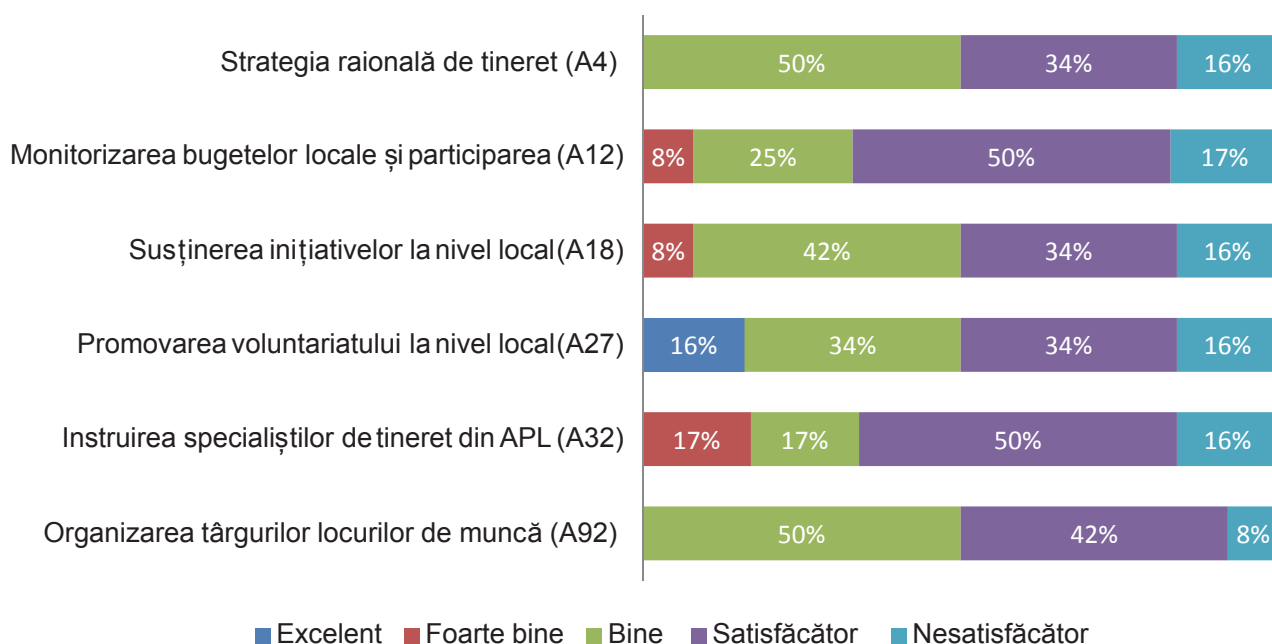
Figura 7. Evaluarea implementării Planului de Acțiuni a Strategiei Tineret 2020: Nord

Respondenții din regiunea Centru au evaluat și mai negativ implementarea Planului de acțiuni la nivel local. Doar pentru o singură activitate – promovarea voluntariatului – a fost acordat calificativul „excelent” și doar în proporție de 16%. În patru dintre cele șase acțiuni ponderea calificativelor „foarte bine” și „bine” este de 50%, respectiv 50% revin calificativelor „satisfăcător” și „nesatisfăcător”.

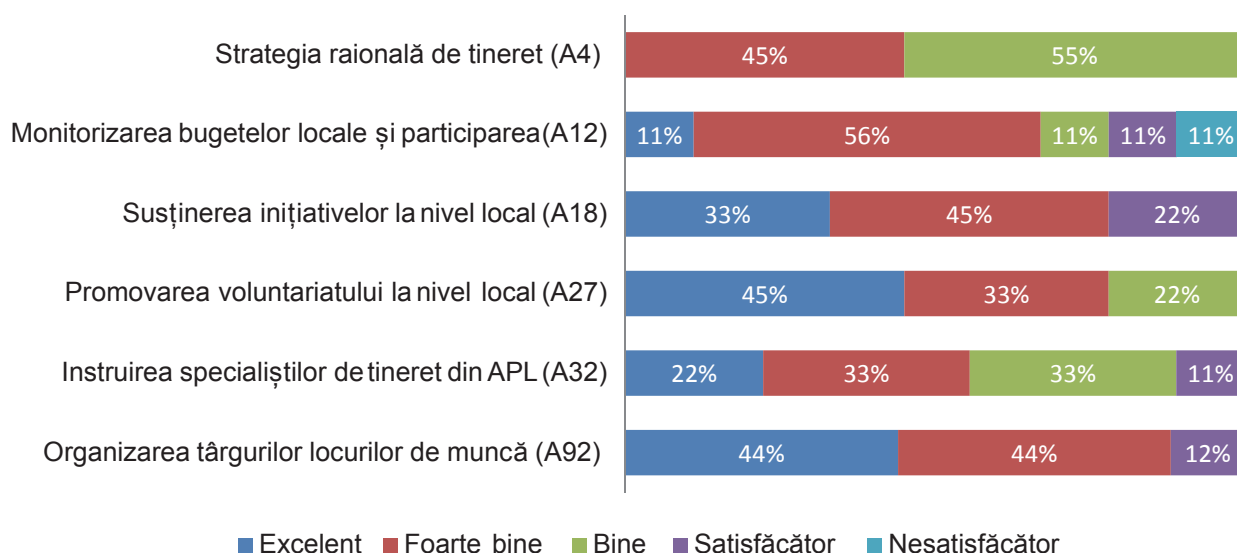
Important este faptul că și în regiunea Centru cea mai negativă percepție ține de monitorizarea bugetului local și participarea la procesul decizional, pentru care doar 33% au acordat calificativele „foarte bine” și „bine”, urmată de acțiunea 32 – instruirea specialiștilor de tineret din cadrul APL, cu 34%.

Figura 8. Evaluarea implementării Planului de Acțiuni a Strategiei Tineret 2020: Centru

Respondenții din regiunea Sud s-au declarat mult mai mulțumiți de implementarea la nivel local a Planului de acțiuni. Calificativele „satisfăcător” au fost acordate doar pentru trei din cele șase acțiuni și doar pentru o singură acțiune – monitorizarea bugetelor locale și participarea în procesul decizional – este acordat calificativul „nesatisfăcător” și doar în proporție de 11%. Totodată, chiar și pentru această acțiune, apreciată cel mai critic de către respondenții din Centru și Nord, evaluarea generală este pozitivă și calificativele „excelent”, „foarte bine” și „bine” constituie 78% din total.

Figura 9. Evaluarea implementării Planului de Acțiuni a Strategiei Tineret 2020: Sud

Prin urmare, pe măsură ce întrebările din chestionar s-au succedat de la general la particular, evaluarea politicilor din sectorul tineretului a pierdut din optimism. Dacă aprecierile cadrului legal și instituțional sau ale planificării strategice la nivel național au fost cele mai pozitive (poate și datorită faptului că reprezintă realități mai mult abstracte pentru tineretul din regiuni), pe măsură ce întrebările s-au particularizat concentrându-se pe activități locale, evaluarea a devenit mai critică, cu excepțiile evidențiate pentru regiunea Sud.

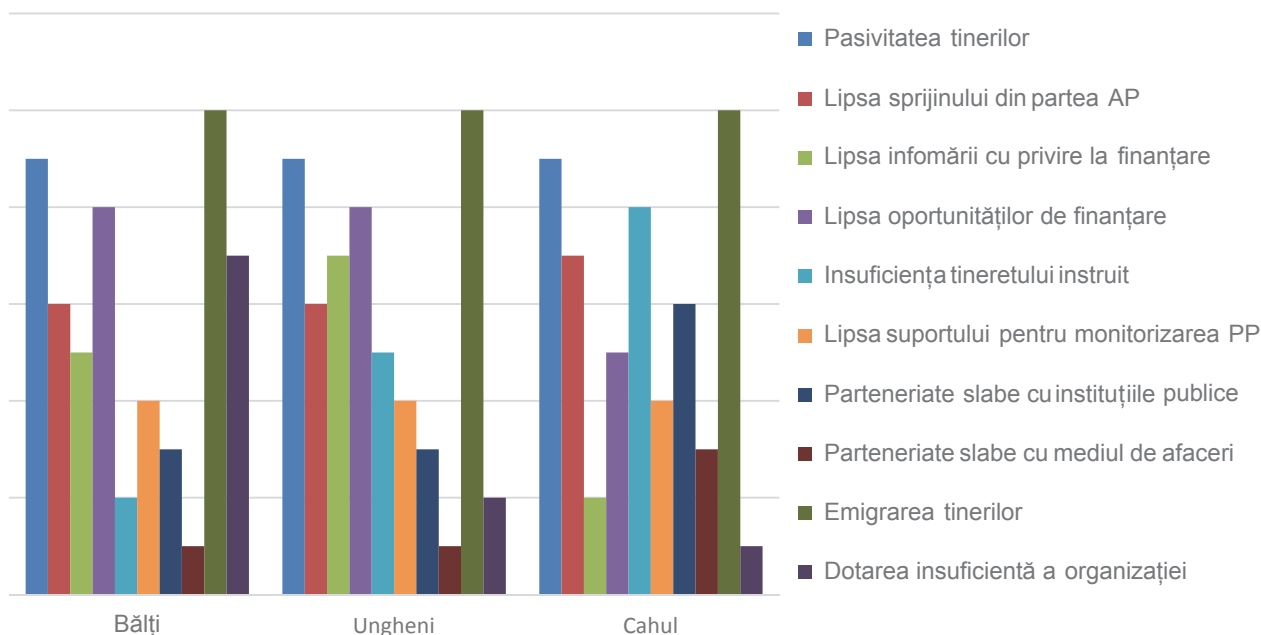
III.3. Problemele actuale ale sectorului asociativ de tineret din Republica Moldova

Unul dintre instrumentele centrale de realizare a intereselor și aspirațiilor tinerilor în lumea contemporană îl reprezintă existența unui sector asociativ de tineret consolidat și activ. Ultimul set de chestionare este conceput pe evidențierea problemelor sectorului asociativ de tineret din cele trei regiuni, în perspectiva soluționării acestora și a consolidării ONG-urilor locale de tineret.

Respondenții au fost inițial rugați să facă o ierarhie a principalelor dificultăți cu care se confruntă asociațiile de tineret în cele trei regiuni. Rezultatele chestionării denotă că nu există variații semnificative regionale sau pe categorii de respondenți. Astfel, primele trei probleme identificate sunt: emigrarea tinerilor, pasivitatea tinerilor și lipsa oportunităților de finanțare la Nord; emigrarea tinerilor, pasivitatea tinerilor și lipsa oportunităților de finanțare în Centru; emigrarea tinerilor, pasivitatea tinerilor și insuficiența tineretului instruit la Sud. Prin urmare, dificultățile se rezumă practic în toate cele trei regiuni la lipsa tinerilor activi și instruiți, precum și la oportunitățile insuficiente de finanțare.

Dotarea insuficientă a organizațiilor este indicată drept o dificultate majoră doar de către respondenții din Nord, în timp ce în Centru și la Sud aceasta este definită drept una dintre dificultățile minore. Alte dificultăți actuale, dar minore sunt considerate parteneriatele slabe cu autoritățile publice și mediul de afaceri. Diferențele majore constatate țin de insuficiența tineretului instruit, care însă nu este apreciată ca o problemă majoră la Nord, sau de lipsa informării cu privire la finanțare, care este considerată dificultate minoră la Sud, dar destul de semnificativă în Centru și la Nord.

Figura 10. Clasamentul dificultăților cu care se confruntă ONG-urile de tineret

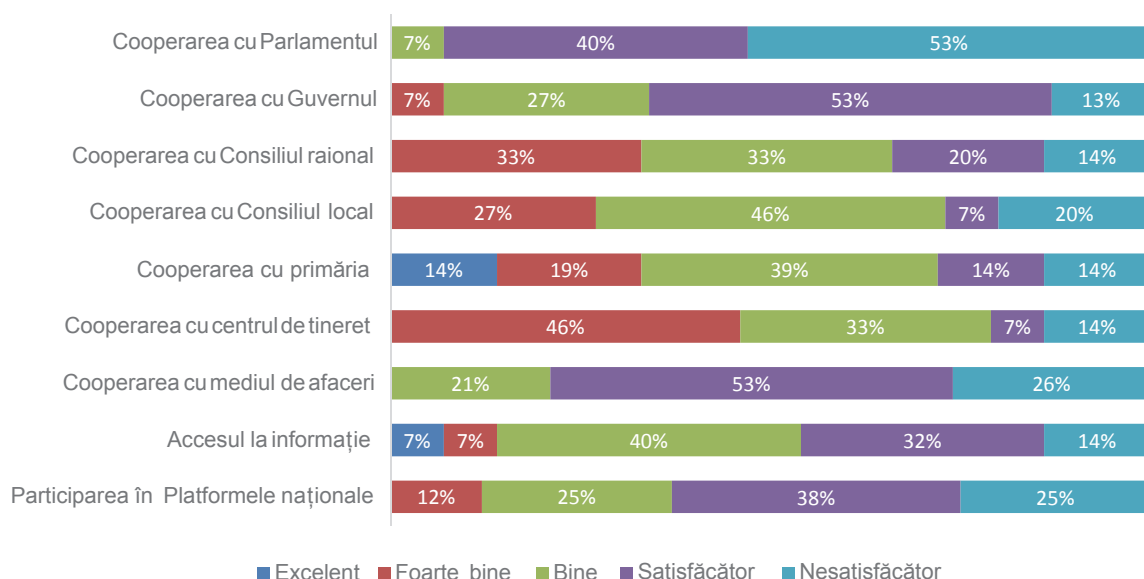
În vederea conturării unei imagini comprehensive despre activitatea asociațiilor regionale de tineret, au fost formulate întrebări suplimentare referitoare la mai multe aspecte importante pentru buna funcționare a acestora.

Respondenții din municipiul Bălți s-au declarat în general nemulțumiți de cooperarea cu autoritățile publice centrale, în mod particular cu Parlamentul și Guvernul. În pofida existenței din anul 2005 a Conceptului de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, doar 7% dintre cei chestionați au evaluat cu calificativul „bine” relațiile cu Legislativul, în timp ce 53% au apreciat drept „nesatisfăcătoare” această cooperare. Deși aprecierea cooperării cu Guvernul este mai puțin critică, totuși, nici activitatea Consiliului Național pentru Participare nu este evaluată la nivelul așteptărilor la momentul instituirii acestei structuri de cooperare dintre societatea civilă și executivul de la Chișinău.

Cooperarea cu autoritățile publice locale și centrele de tineret este evaluată în general pozitiv, preponderent cu calificativele „foarte bine” și „bine”. Chiar dacă ONG-urile regionale au interese și activități preponderent la nivel local, analiza comparată dintre evaluarea cooperării cu instituțiile publice centrale și cele locale, denotă un contrast mult prea mare. Chiar dacă accesul la informație, care este unul dintre indicatorii cooperării sectorului asociativ cu autoritățile publice, este în general evaluat pozitiv, totuși 46% dintre persoanele chestionate apreciază cu calificativele „satisfăcător” și „nesatisfăcător” accesul la informația de interes public.

Deși în clasificarea principalelor dificultăți cu care se confruntă ONG-urile de tineret, parteneriatele cu mediul de afaceri nu sunt în topul problemelor, respondenții din Nord apreciază destul de critic cooperarea cu mediul de afaceri. Totodată, doar 37% dintre respondenți apreciază cu calificativele „foarte bine” și „bine” participarea la platformele naționale ale societății civile, în mod particular participarea la Platforma Parteneriatului Estic.

Figura 11. Evaluarea aspectelor relevante pentru activitatea ONG-urilor de tineret: Nord

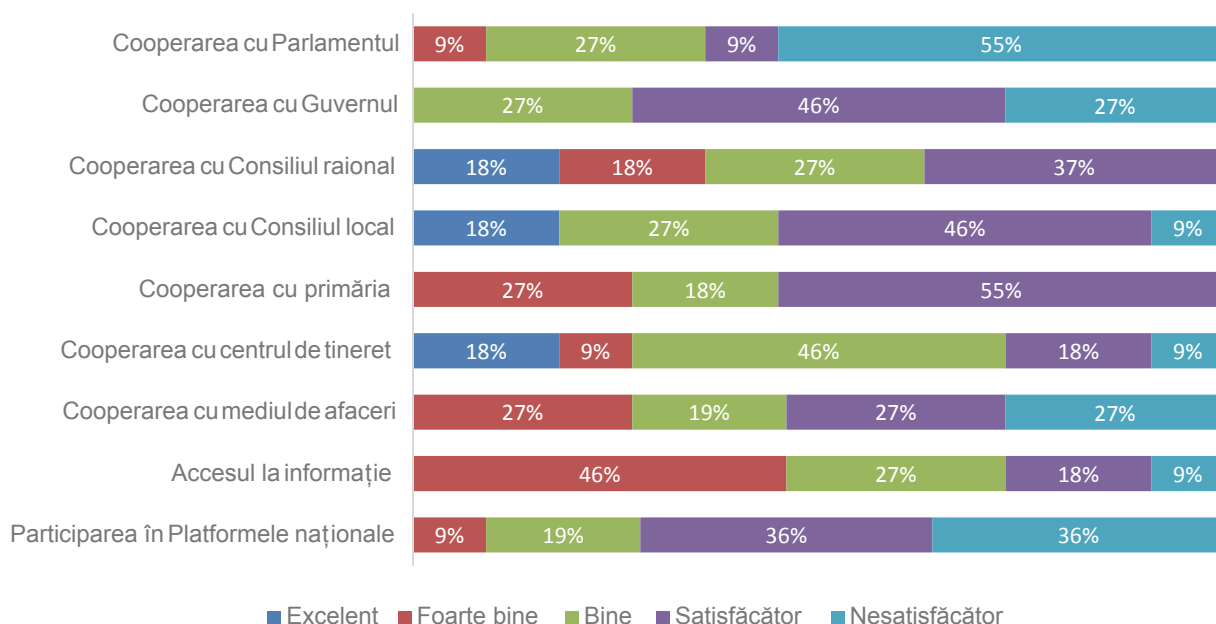

Respondenții din regiunea Centru s-au declarat, de asemenea, mai curând nemulțumiți de cooperarea cu Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova. Astfel, 55% dintre cei chestionați au apreciat drept „nesatisfăcătoare” relațiile cu Legislativul, în timp ce 73% au evaluat cu calificativele „satisfăcător” și „nesatisfăcător” relațiile cu executivul de la Chișinău.

Spre deosebire de cooperarea cu autoritățile publice centrale, reprezentanții organizațiilor din regiunea Centru au apreciat mult mai bine cooperarea cu Consiliul raional și cu centrele de tineret, la fel ca și în cazul regiunii de Nord. Dar spre deosebire de situația din Nord, cooperarea cu Consiliile locale și cu Primăriile sunt evaluate mult mai critic în Centru.

Accesul la informație este evaluat preponderent pozitiv de către persoanele chestionate, în timp ce participarea în Platformele naționale ale societății civile este evaluată la fel de critic și de către ONG-urile locale din regiunea Centru, din moment ce 72% dintre respondenți au apreciat-o cu calificativele „satisfăcător” și „nesatisfăcător”.

Figura 12. Evaluarea aspectelor relevante pentru activitatea ONG-urilor de tineret: Centru.

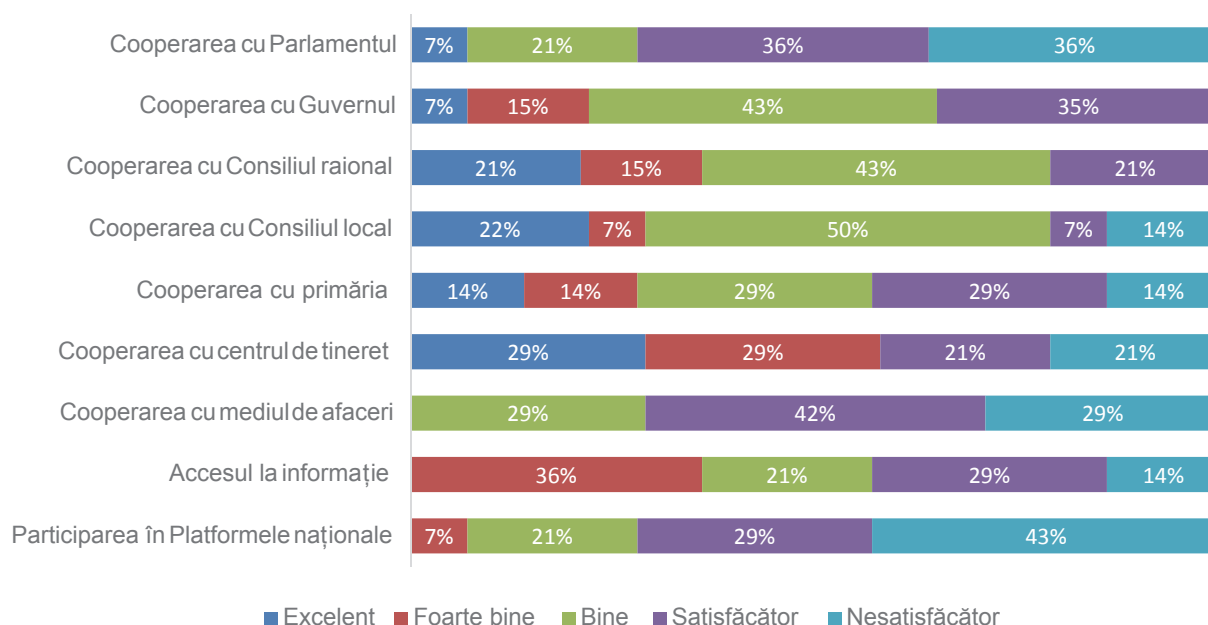

Respondenții din Sud sunt de asemenea preponderent nemulțumiți de cooperarea cu Parlamentul Republicii Moldova. Diferite sunt aprecierile legate de cooperarea cu Guvernul, după ce 65% dintre cei chestionați au evaluat cu calificativele „excelent”, „foarte bine” și „bine” această cooperare.

Totodată, cooperarea ONG-urilor de tineret cu Consiliul raional și Consiliile locale este evaluată foarte pozitiv de către respondenții din Cahul, unde 79% dintre persoanele chestionate au dat calificativele „excelent”, „foarte bine” și „bine”. Cooperarea cu primăriile și centrele de tineret locale este evaluată de asemenea în termeni mai curând pozitivi, deși cifrele sunt puțin diferite în comparație cu Consiliul raional și consiliile locale.

Mai bine de 50% dintre respondenți au evaluat cu calificativele „foarte bine” și „bine” accesul la informația de interes public, în timp ce cooperarea cu mediul de afaceri și participarea în cadrul Platformele naționale ale societății civile sunt apreciate mai critic. Astfel, 82% dintre cei chestionați au apreciat cu calificativele „satisfăcător” și „nesatisfăcător” activismul ONG-urilor de tineret din Sud în cadrul platformelor naționale.

Figura 13. Evaluarea aspectelor relevante pentru activitatea ONG-urilor de tineret

La final, respondenții au fost rugați să formuleze sugestii pentru schimbarea calitativă a situației sectorului asociativ de tineret din regiuni. Astfel, la întrebarea deschisă – *Care sunt acele îmbunătățiri sau schimbări calitative care pot conduce la schimbarea spre bine a situației sectorului asociativ de tineret?* – au fost recepționate diverse răspunsuri, mai mult sau mai puțin fezabile. Dincolo de recomandarea globală și mai dificil de realizat de stopare a emigrării tinerilor, recomandările formulate pot fi grupate în patru categorii principale, și anume:

- Reforma autorităților publice locale, în mod particular eradicarea corupției și angajarea specialiștilor tineri instruiți;
- Implicarea ONG-urilor de tineret în procesul decizional și în soluționarea problemelor socio-economice locale.
- Consolidarea capacităților ONG-urilor locale, prin instruire și dotare tehnică;
- Sporirea asistenței pentru ONG-uri, în mod special creșterea finanțării.

CONCLUZII

Concluziile acestui studiu întrunesc și reflectă principalele observații ale fiecărei dintre cele trei componente ale sale: analiza cadrului legislativ și instituțional sectorial, analiza evoluției instituționale a organizațiilor de tineret pe parcursul ultimilor șase ani și rezultatele sondajului sociologic în rândul tinerilor. Ele arată că dezvoltarea sectorului asociativ de tineret în regiuni trebuie să rămână o prioritate pentru Guvernul Republicii Moldova și autoritățile publice locale, din moment ce existența unui sector asociativ de tineret consolidat și activ reprezintă unul dintre instrumentele centrale de realizare a intereselor și aspirațiilor tinerilor în lumea contemporană.

Majoritatea respondenților intervievați în scopul acestui studiu s-au declarat preponderent mulțumiți de starea generală a tinerilor, evaluând pozitiv situația generală, nivelul de educație, starea economică, sănătatea sau nivelul de integrare socială. Politicile de prevenire a emigrației și repatriere a tinerilor emigranți sunt evaluate cu cele mai slabe calificative în cadrul sondajului sociologic prezentat, iar mulți dintre cei chestionați sunt la fel predispuși să emigreze, din moment ce doar 13% au exclus posibilitatea emigrării. Pe fundalul îngrijorărilor în legătură cu fenomenul emigrării, principale probleme formulate de tineri sunt pasivitatea socială, lipsa oportunităților economice și criza valorilor moral-spirituale. Tinerii chestionați au apreciat în general pozitiv instituțiile, cadrul legal și planificarea strategică în domeniul politicilor de tineret. Activitatea și prestația autorităților publice centrale este evaluată mai pozitiv decât cea a autorităților publice locale, iar 40% dintre respondenți au evaluat cu calificativele „excelent” și „foarte bine” activitatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Nu doar evaluarea Strategiei Tineret 2020 este pozitivă. Prioritățile strategice ale documentului sunt de asemenea apreciate preponderent cu calificativele „foarte bine” și „bine”. Executarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Tineret 2020 la nivel local este evaluată pozitiv la Sud, în general pozitiv (dar la limită) la Nord și mult mai negativ în Centru.

În pofida faptului că percepția tinerilor asupra cadrului legal și instituțional al tinerilor, este în general una pozitivă, totuși analiza acestuia întreprinsă în studiul de față reliefează un număr semnificativ de curențe, a căror gravitate variază de la caz la caz. Astfel, poate fi observat faptul că numărul limitat al cadrelor responsabile de elaborarea și punerea în aplicare a politicilor pentru tineret, precum și fluxul sporit de cadre în interiorul instituțiilor însărcinate cu implementarea politicilor, au afectat negativ implementarea obiectivelor în domeniul tineretului. Mecanismul de coordonare a politicilor pentru tineret nu este funcțional. Comisia guvernamentală pentru politici pentru tineret – instituție responsabilă de coordonarea politicilor de tineret – nu-și îndeplinește atribuțiile, deoarece aceasta practic nu se întrunește. O astfel de abordare transmite semnale negative pentru toți actorii importanți în procesul de elaborare și implementare a politicilor. Totodată, cadrul instituțional pentru politicile de tineret este fragmentat, deoarece mai multe instituții trebuie să pună în aplicare politicile pentru tineret. Fragmentarea responsabilităților în domeniu determină și dublarea unor activități. Întârzierea creării Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret împiedică instituționalizarea colaborării între MECC și structurile de tineret și nu permite nici reglementarea standardelor de calitate în rândul ONG-urilor care beneficiază de sprijinul ministerului.

Clasificarea realizată a principalelor dificultăți cu care se confruntă sectorul asociativ de tineret denotă aproximativ aceleași dificultăți în toate cele trei regiuni de dezvoltare și care se rezumă la lipsa tinerilor activi și instruiți, precum și la oportunitățile insuficiente de finanțare. Evaluarea realizată de expertul CNTM în cadrul prezentului studiu confirmă aceste concluzii, arătând că cele mai slabe domenii de capacitate ale organizațiilor sunt PR și comunicare, advocacy și domeniul de management financiar și durabilitate financiară. Evaluarea confirmă faptul că organizațiile depind în mare

parte de sursele de finanțare externă (granturi și proiecte), concluzie la care au ajuns și alte cercetări din trecut⁶. Pe de altă parte, aceeași evaluare indică faptul că organizațiile evaluate cel mai bine stau la domeniul de capacitate de bună guvernare, fiind înregistrat scorul general de 3,00, însă acest rezultat este departe nivelul pe care ar trebui organizațiile de tineret să-l atingă.

Accesul la informațiile de interes public este evaluat preponderent pozitiv de către tinerii intervievați în scopul realizării acestui studiu, în timp ce participarea în platformele naționale ale societății civile este evaluată destul de critic. Tinerii chestionați s-au declarat în general nemulțumiți de cooperarea ONG-urilor locale cu autoritățile publice centrale, în mod particular cu Parlamentul și Guvernul. Pe de altă parte, cooperarea cu autoritățile publice locale și centrele de tineret este evaluată în general pozitiv. Excepțiile sunt evaluarea pozitivă a cooperării ONG-urilor din Sud cu Guvernul și aprecierea mai critică a cooperării ONG-urilor din Centru cu Consiliile locale și primăriile. Analiza cadrului instituțional efectuată în acest studiu in-

dică și ea faptul că funcționarea organizațiilor de tineret depinde de multe ori în mare măsură de atitudinea administrației publice locale față de problemele tineretului și că organizațiile de tineret au supraviețuit în localitățile unde responsabilii de acest sector au înțeles și sprijinit acțiunile tinerilor.

Datele ce rezultă din analiza dezvoltării instituționale a organizațiilor de tineret din ultimii 6 ani indică un proces continuu de adaptare și dezvoltare. Concluziile de față arată clar faptul că investițiile în sectorul asociativ de tineret vor crea premisele necesare pentru participarea și dezvoltarea tinerilor. Logica acestor concluzii fortifică convingerea cu privire la necesitatea continuării eforturilor de consolidare și de consiliere și de concentrare a eforturilor în scopul sprijinirii dezvoltării instituționale a organizațiilor de tineret. Drept exemplu de eforturi în acest sens poate servi activitățile de capacitate din cadrul proiectului implementat de IDIS “Viitorul” - „Consolidarea capacităților organizațiilor neguvernamentale din regiunile Nord, Centru și Sud”, în cadrul căruia este redactat prezentul studiu, precum și activitatea CNTM, care, în calitatea sa de structură umbrelă a 63 organizații de tineret, are nevoie de suport în eforturile sale de dezvoltare instituțională și consiliere pe care le întreprinde în scopul consolidării sectorului asociativ de tineret.

6 Studiu realizat de către Centrul CONTACT: „Colec-tare de Fonduri din Surse Autohtone: Oportunități și Perspective”, 2015. Disponibil la: https://www.contact.md/doc/colectare_fonduri.pdf

RECOMANDĂRI

- Pentru a asigura funcționalitatea Comisiei interministeriale (unitatea de coordonare) pentru implementarea politicilor publice în domeniul tineretului este necesar de a transmite în gestiune secretariatul acestei comisii către MECC. De asemenea, trebuie asigurată o reprezentare adecvată a ministerelor în această structură și respectarea programului de lucru al acestei comisii.
- Crearea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activităților de Tineret pentru implementarea obiectivului din Legea cu privire la tineret privind formarea și perfecționarea programelor, activităților, serviciului și personalului care activează în domeniul tineretului.
- Consolidarea capacităților funcționarilor publici care sunt responsabili de implementarea politicilor de tineret la nivel local. Acest fapt este important în special pentru că responsabilii din acest domeniu își concentrează atenția preponderent asupra activităților culturale și sportive. Astfel, este stringent necesară organizarea periodică a cursurilor de formare profesională a tinerilor șomeri din regiunile de dezvoltare și îmbunătățirea condițiilor pentru mediului de afaceri, implicit extinderea programelor de inițiere a afacerilor.
- Sporirea asistenței financiare pentru ONG-urile regionale. Acest fapt presupune creșterea bugetului alocat programului de granturi al MECC. Este de asemenea necesară instituirea unor programe publice de finanțare și încurajarea partenerilor de dezvoltare să acorde cote de finanțare pentru ONG-urile locale.
- Integrarea în Programul de granturi desfășurat de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării pentru organizațiile de tineret a unei componente de dezvoltare instituțională a organizațiilor de tineret (ex. 20% din grantul acordat să fie destinat pentru dezvoltarea instituțională) și/sau implementarea unui Program de granturi destinat exclusiv dezvoltării instituționale a organizațiilor de tineret (elaborare de politici și proceduri, strategii, instruirea și capacitatea membrilor etc.).
- Condiționarea finanțării proiectelor autorităților publice locale din fonduri naționale cu includerea în procesul de monitorizare și a reprezentanților ONG-urilor locale.
- Crearea și integrarea în funcțiile Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor de Tineret a unui program de capacitate instituțională a organizațiilor de tineret.
- Instituirea la nivel național a unei evaluări periodice a organizațiilor de tineret privind respectarea de către acestea a normelor legale, de bună guvernare și a principiilor statuate în documentele-cadru cu privire la tineret.
- Crearea unei platforme online cu resurse utile (ghiduri, manuale, exemple de politici și proceduri) privind dezvoltarea instituțională a organizațiilor de tineret.
- Capacitarea și instruirea organizațiilor de tineret în domeniile cu scorul cel mai mic înregistrat în cadrul evaluării și anume în Comunicare și PR și advocacy.
- Cartografierea la nivel național a organizațiilor de tineret și cu specificarea serviciilor pe care acestea le prestează.
- Dezvoltarea unui program de formare continuă a lucrătorilor de tineret din cadrul asociațiilor de tineret.
- Antrenarea tinerilor și implicarea ONG-urilor regionale de tineret în procesul decizional și în soluționarea problemelor socio-economice locale.
- Includerea obligatorie a reprezentanților ONG-urilor de tineret din regiuni în dialogul cu Parlamentul și Guvernul.
- Includerea obligatorie a reprezentanților ONG-urilor de tineret din regiuni în Platforma Parteneriatului Estic.

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

